ANUL IV No. 10—12 LEI 10 EXEMPLARUL NOEMBRE-DECEMBRE 1935

CUGET MOLDOVENESC

Foaie lunară a Societăţii Culturale Naţionale „GEORGE ENESCU", Bălţi Str. Ion Creangă 11
Director: MARC VĂLUŢĂ Primredactor: PETRU STATI Administrator: MIHAIL HORN

ULTIM OMAGIU I. P. S. VISARION

Mitropolit al Cernăuţilor şi al Rădăuţilor

Plaiurile Bucovinii au căpătat de curând o strălucire nouă prin înnălţarea Vlădicii de Hotin, Visarion Puiu, în scaunul lor arhiepiscopal. Primind cârja păstoririi din mânile unui Rege vrednic şi înţelept, Vlădica Visarion şi-a luat pentru sine nu mărire şi slavă, pe care ani grei de jertfe i le-au adus cu prisosinţă în cuprinsul Basarabiei de Nord, ci alt toiag de apostolat pus în slujba Credinţii Neamului.

Noi cei ce am stat nu de mult, sub înalta lui oblăduire, cunoaştem sârguinţa sacră, împinsă până la margini de rară abnegaţie, de care a dat dovadă pretutindeni I. P. S. Mitropolit Visarion şi ştim ce sufluînnoitorde viaţă va aduce pe ogorul plin de spini al Bucovinei. Noi dorim totuşi Neamului nostru, să-l vadă şi mai de seamă cârmuitor al Bisericii pentru reînflorirea Ortodoxiei luminoase de mâne, de care ni se leagă tot trecutul şi pe care ne-o impune desvoltarea etnică viitoare.

„CUGET MOLDOVENESC"

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII IAŞI
Nr. 14 | 7 FEB. 1936

Carnet de manevră

(din însemnările unui rezervist)

Pornim din B... spre o localitate necunoscută din Bucovina, de unde ne vom îndrepta spre câmpul de operaţii. Am căzut în eşalonul II dintr'un regiment de artilerie grea. Trenul aleargă cu o iuţeală apreciabilă, întrecând uneori acceleratele. Opriri prin gări, puţine, dar cu multe emoţii pentru mine.

M'am pomenit aşa ca din senin, ofiţer de serviciu. Cum şi-a încetenit mersul garnitura, sar din vagon, interzicând soldaţilor descinderea pe peron, afară dacă nu facem haltă mai lungă. Atunci chestiunea se schimbă: din vagoanele platforme, încărcate de chesoane, tunuri şi trăsuri, sau din vagoanele închise, pentru cai, dau năvală ostaşi, ţesându-se în sus şi în jos după apă, după furaj ori după hrană proprie. Cu tot ritmul lor precipitat, cu tot şuerul meu prelung, ce le dă de veste plecarea apropiată, ne rămân în urmă câţiva oameni.

Chiar eu sunt în pericol decâtevaori să privesc jalnic din gară după trenul ce se depărtează. Ar trebui să stau în vagonul de clasă, cu ceilalţi ofiţeri. Mă urc însă, unde nimeresc: în vagoane de cai, pe platforme, la frâne, numai să nu mă las de căruţă.

Pânza întunericului groasă contribue la sporirea neliniştei mele. Mă'ntreb dacă n'ar trebui să fiu mai vigilent cu oamenii; e însă, imposibil să cuprinzi dintr'o privire cele cincizeci de vagoane, din care la fiecare haltă ţâşnesc ca proiectilele din armă, însetaţi şi înfometaţii.

Pe podurile vagoanelor din urmă fumegă trăsurile de bucătărie, pregătind o ciorbă caldă, pentru trupă.

Mai înainte, pe altă platformă văd pe Căpitanul Potez stând alături de subalternul său, îndărătul unei ţevi de tun, pe scăunaşul ochitorului. S'a refugiat probabil acolo, în bătaia vântului, la răcoare.

In gara Iţcani primesc un plic galben din mâna unui stat-majorist pentru comandantul trenului. Semnez fără să-mi menţionez gradul—deprindere de rezervist—lăsând nedumerit pe ofiţerul cu bandă tricoloră la mânecă.

Pe plic, bătut la maşină: secret confidenţial. Il înmânez domnului Lt. Colonel Petraş, care ne comunică punctul de sosire: gara Grădinii, din Cernăuţi. Ne aşteptam la aceasta, ne simţim totuşi, cuprinşi de o bucurie nespusă la gândul că vom cantona într'un oraş confortabil şi plin de de distracţii.

La 1 noaptea coborîm din vagon. După un răstimp de şapte ani, abia descăleçat depe catedră (N. R. Autorul este profesor, în civilie), încurajat de comandantul meu direct, Lt. Vardaru, încalec pe un cal blând, prea liniştit chiar.

Alăturea de mine, într'o ţinută marţială, călăreşte Subtocotenentul rezervist Mihai, zis şi Balbo din pricina staturii gigantice, căreia nu-i lipseşte vestitul cioc capilar al nu mai puţin celebrului aviator.

S-ictul Balbo, emulul generalului italian cu ace'aş nume, trebue descris în culori de epopee Cernăuţii manevrelor au fost ai lui Balbo, iar Balbo drept recunoştinţă i-a făcut cunoscuţi nu pe regiment, nu pe divizie, ci pe corp de armată.

In cele două zile cât ne-a adăpostit capitala Bucovinii, Italo Balbo nu-şi aduce aminte să fi fost vreo clipă treaz. Chestia s'a iscat dintr'o invitaţie la vermuth, care dela un păhăruţ a ajuns la câteva sticle, apoi zece halbe de bere, vin, şampanie, varieté; iar vin, iar şampanie, iar varieté; feţe de masă trase nervos cu tot ce aveau pe ele, provocări la duel, discuţii de clarificare interminabile şi din nou cinste pentru încheierea păcii.

A treia zi Italo Balbo se transformase în Negusul Abisiniei: cu alb la cască se legăna mohorît pe cal — comandant al trenului regimentar — desluşind din fumurile petrecerii din ajun păreri de rău tardive.

S'au dus zilele frumoase dela... Cernăuţi!

Călărim într'una: marşuri de recunoaştere de zeci de kilometri; praf, cald, soare.

Sub casca încinsă ne fierbe capul, ameţit de duruitul tunurilor, de hârâiala trăsurilor, de îndemnările stridente ale rotaşilor.

Seara se lasă ca o binecuvântare, cu masă de bună calitate şi plină de voioşie. Comandantul nostru, Col. Const. Ionescu e un admirabil causeur, cu vaste cunoştinţi literare. Cei iniţiaţi afirmă chiar că uneori se lasă furat de imboldul muzelor, însemnând pe hârtie, schiţe pline de realism şi de observaţii judicioase.

Suntem în faza marşului de apropiere, aşa că noi artileria grea mai putem sta la taifas, noaptea. La lumina puţină a unei lămpi de petrol, cu sită, şedem grupaţi în jurul Comandantului, ascultând informaţile ce preced ordinele Corpului de armată şi ne punem la curent cu situaţia.

„Balbo" om subţire de altfel şi cu multă cunoştinţă de carte, este hărţuit într'un colţ, de simpaticul Maior Tazlău, care-i cere mereu amănuntele inedite asupra escapadelor dela Cernăuţi. Răspunsurile lui monosilabice pun la grea încercare, răbdarea Maiorului. Când subiectul se schimbă, amicul nostru italian se reinsufleţeste subit şi intervine uneori, exprimând conştiincios modul cum priveşte desfăşurarea operaţiilor militare, pentru care pune un zel admirabil.

In cellalt colţ Slt. Micu — avocat priceput, în zilele lui de civilie, prieten de al meu din timpul studenţiei şi vechiu camarad de oştire — ne povesteşte peripeţiile dramatice ale serviciului de legătură cu divizia. Călărise, săracul, vreo 60 şi ceva de kilometri în ziua aceea.

Pela 11 noaptea ne îndreptăm spre casele unde am fost cartiruiţi. Un somn de plumb şi o deşteptare anevoioasă în zorii zilei. Călare apoi, te înviorezi. E senin şi răcoarea dimineţii îţi face bine.

Seara poposim la Adâncata. Satul cu numeroase braţe, are aparenţă de târguşor. Ne ajunge din urmă popota şi ni se dă hrană rece la pachet.

Elevul teterist Radu m'a auzit exprimându-mi dorinţa fierbinte de a sta de vorbă cu vreo fată mai simpatică, de prin partea locului. Mi-a găsit cartier la o nemţoicuţă interesantă „die schöne Marika". Drept recunoştinţă îl reţin să doarmă la mine şi-şi aşterne jos, cu pernele pe care i le pun la îndemână.

Complimentez pe „Fräulein Marika" distilând din albastrul

ceresc al ochilor ei şi din aurul părului ei înelat, efluvii de diafană poezie.

Adorm greu, cu imaginea ei plutind înaintea ochilor.

Un episod amuzant îmi marchează şi mai bine, făptura ei de vis, în memorie. Pe la ora 1 noaptea aud un scârţâit de uşă. Tresar şi mă desfac din somnolenţa-mi plăcută, coborîndu-mă din pat. Fac doi paşi şi mă simt strâns în braţe. Un sărut apăsat, dar camepos, îmi atinge faţa, Pufnesc în râs. Camaradul Radu mă lămureşte ruşinat, că mă confundase cu altcineva.

Surâd fără să fiu zărit, gândindu-mă la fermecătorul „altcineva", al cărui nimb blond odihnea sau visa pe undeva pe aproape.

Înainte de 7, decepţionatul meu amic s'a făcut dispărut.

La 8, Regimentul se pusese în mişcare.

N'am timp să ascult toate urările de bine şi invitaţiile reînnoite ale Marikăi, de a nu-i înconjura casa la întoarcere, căci rămăsesem fără cal.

Alerg gâfâind pe jos, în culmea desnădejdei. Grupul de comandă era la vreun kilometru înainte şi mai va până să-l ajung. Noroc de Căpitanul Blănaru, care observându-mi absenţa, îmi trimite cu un ostaş, Rosinanta mea glorioasă.

La a doua etapă sosim în gara Vicşani. Deşi frânt de oboseală, amintirile dela Adâncata, mă îmbie năvalnic să le retrăiesc.

Mă desprind de grup, să-mi caut cartier. Îl văd pe Maiorul Tazlău, vorbind într'o curte cu nişte duduiţe de toată frumuseţea. Caut să m'amestec în vorbă, dar Maiorul prevenit de atitudinea mea fără echivoc de interpretare, mi-o ia înainte, trimiţându-mă să aleg loc potrivit pentru popotă.

Trudă zădarnică! Peste un sfert de oră ne ajunge din urmă ordinul de deplasare spre Ferma Odaia.

Pornim în noapte, înfăşuraţi în mântăile scoase la repezeală din trăsura de bagaje.

La punctul terminus ne aşteaptă o surpriză: Ferma nălucă. Asta-i Ferma Odaia? repetă'n nedumerire voce după voce. Pe întinderea înnecată de întuneric nu se zăreşte nicio aşezare omenească.

Facem haltă pe câmp, Bateriile intră pe poziţii. Grupul de comandă se fixează într'o pădurice, care oferă o aproximativă camuflare faţă de avioanele inamice.

Popota, fiind în imposibilitate de a se pune la curent cu noua deplasare, a rămas într'un sat cine ştie unde.

Tremurăm nemâncaţi de-o zi întreagă lângă focurile gălbui, în care trosnesc gâteje firave şi buruiene.

Îmi caut un adăpost. Nici vorbă de aşa ceva. Mă îndrept spre o grămadă de ciocleje lăsată pe câmp după culesul cartofilor şi îmi fac un culcuş într'insa.

Chem un soldat să mă acopere cu un strat impermeabil de buruiene.

Îl văd venind în tovărăşia altuia, cu o coajă de pâine neagră şi o bucată de brânză sărată, în mână. Salut solul providenţii, făcându-i cuvenita onoare. Îmi potolesc setea dintr'o gamelă şi-i spun să m'acopere cu o sarcină de ciocleje.

Adorm fără să mai pot căta la stele, cu un orizont întunecat deasupra mea, în mireasma ţărănii reavăne.

La miezul nopţii am început să fiu păscut. Se apropiaseră doi cai şi ronţăiau de zor aţa tulpinelor uscate, care mă acopereau. Întind o mână leneş din ascunzătoare şi cu greutate îi alung.

În zorii zilei mă trezesc călcat în picioare şi cu trosnet de crengi sfărâmate. Încep să dau la o parte, grăbit vrejii aşternuţi peste mine şi mă simt ajutat de alte mâni, care se agitau curioase.

„E un soldat aici, Domnule Căpitan!" aud mirându-se o voce străină. Mă ridic şi văd câţiva soldaţi infanterişti, holbându-şi ochii la mine ca la o arătare depe cealaltă lume.

—„Am căzut în mânile inamicului, D-le Căpitan? îngâimez fără de voie, neliniştit peste măsură.

—„N'avea nicio grijă; eşti printre ai noştri".

Deabia acum îmi înalţ privirile către căştile lor şi mă asigur că au banda albă pe care o purtam şi eu.

—„Atunci am fost lăsat aici şi ai mei au plecat?" întreb alarmat din nou, de o posibilitate ce nu m'ar fi încântat deloc.

— „Nu cred. N'ai venit cumva cu grupul de colo?"

Mă uit spre pădurice: grupul de comandă era în păr. Am respirat uşurat. Ce se întâmplase? O companie de rezervă înainta cu precauţie spre primele linii, iar adăpostul meu se nimerise să fie în calea unui salt.

Ziua aceea mi-a rămas neştearsă în minte, prin sbuciumul ei excepţional. D. Col. Ionescu a căpătat aripi. O activitate febrilă domneşte pretutindeni: ordinele se succed fără întrerupere şi se execută cu exactitate matematică.

Telefoanele sbârnăie continuu, aducând rapoarte şi transmiţând dispoziţii. Ne lipseşte însă, o cunoaştere precisă a celor ce se petrec în primele linii.

Sunt trimis în recunoaştere cu misiunea de a aduce ştiri şi de a stabili legături telefonice cu vreun post de comandă dela artileria de câmp, în directă comunicare cu infanteria.

Abia trec clina dealului şi iată, pot îmbrăţişa cu privirile întreg frontul din faţa noastră.

Începuse atacul. La adăpostul unei pânze de fum, lansate din avion, trăgătorii şi tancurile pornesc la asalt.

Răsună bubuituri de pretutindeni. Bateriile amice se întrec cu cele inamice în cadenţă vie, în direcţionarea focului. S'aud din când în când ţăcănituri grăbite, de mitralieră.

Rosinanta mea sperioasă, la fiecare bubuitură dă să o rupă de fugă înapoi şi nechează de spaimă.

La întoarcerea din recunoaştere nu vrea să sară un şanţ. O strunesc din frâu, îi dau pinteni, o cravaşez: mai rău, începe să sară'n două picioare. Când mi-am dat seama că nu-i chip altfel, am descălecat, am luat-o de bot şi am trecut-o şanţul.

Deşi-mi făcusem un minunat pat de paie sub trăsura unde dormea Colonelul, n'am parte să mă odihnesc mult. După miezul nopţii ne vine ordin de retragere. O luăm îndărăt spre Vicşani şi ne instalăm în curtea unei fabrici de spirt. Pe un platou din imediată apropiere este ridicată antena radiotelegrafică.

Îmi continuu somnul întrerupt, într'o cămăruţă din interiorul fabricii, întins pe fân şi învelit într'o burcă respectabilă, pe care Căpitanul Blănaru (comandantul meu depe când îmi făceam stagiul ca elev la Regiment, o inimă de aur şi un spirit superior) mi-o pune la dispoziţie cu deosebită solicitudine.

Alături de mine se odihneşte Lt. Gumă, o figură care respiră numai sănătate şi voioşie. Îl invidiez şi-l imit adormind de somnu-i ca de lemn.

La fabrica de spirt am stat două zile: cu ochii la cer

pentru a semnaliza la timp, avioanele amice cu care conlucrăm, cu mâna pe telefon pentru a mă certa cu Lt. Burezan, dela Centrala de informații, ofițer distins și amabil cum l-am cunoscut mai târziu, dar hărțuit pe atunci de nevoia imperioasă de a căpăta mereu știri noui.

Căpitan Blănaru și Slt. Lăzăreanu studiază harta întinsă pe o planșetă, determinând posibilitățile de tragere ale grupării noastre de artilerie. Colonelul Ionescu formulează lapidar comenzile, dând maximum de concurs infanteriei.

La scurt interval, avioanele T 2 și T 6, care lucrează succesiv cu noi, ne lasă mesagii lestate, precizându-ne obiective.

In ziua a doua trecem printr'o mare emoție. Trebue să ne retragem în grabă, altfel riscăm să fim prinși de inamic Lăsăm bunătate de masă abia ciugulită și încălecăm spre Baineț, unde bateriile intră în amplasamente și deschid focul.

Pela 3 după amiază suntem ajunși de o mașină din care d. Gen. Constantin ne informează despre încetarea manevrelor. Ne felicităm în gând și ne joacă bucuria în ochi. Trăsăsem până în ultimul moment, fără a ne cruța loviturile. O luăm în marș spre Adâncata și nu intrăm bine în sat când Lt. Burezan ne aduce vestea că trebue să ne întoarcem la Rădăuți pentru defilare. Las regimentul și plec spre Rădăuți într'o mașină procurată prin bunăvoința d-lui Gen. Rădescu, însoțind pe d. Col. Ionescu, care trebuia să ia parte în aceeași seară la discuția manevrelor.

Revăd Rădăuții în împrejurări noui. Orașul e ticsit de armată. Cu multă greutate găsesc d-lui Colonel, o cameră la Hotel. Seara ne îndreptăm împreună spre Popota Nr. 1, unde se ține conferința.

După o succintă expunere făcută de directorul manevrelor, d. General Manu, ia cuvântul Măria sa. Un fior electrizant străbate întreaga asistență: ataşați militari streini, ofițeri superiori și ofițeri adjutanți, mai tineri.

Critica regală a durat o oră și jumătate: luminoasă, documentată, riguros de obiectivă, edificantă.

Ne creștea inima de bucurie, ascultând cuvintele Marelui Căpitan, așa de desăvârșit cunoscător al celor militare. Manevrele subliniaseră încă odată, strălucitele calități combative ale ostașului nostru.

Ne întoarcem pela 1 după miezul nopții, la hotel, purtând entuziasm în suflet.

A doua zi dimineața, Duminecă, s'a desfășurat defilarea. Locul ales: un platou din marginea de Nord a Rădăuților. Trupele formează un careu cu latura de aproape 2 Km. Ploaia care cernuse toată noaptea, se potolise pela 9. Peste o oră, la 10, suntem trecuți în revistă de Măria Sa Regele, în ținuta Escortei, cu coif mare și penaj; alăturea călărește Voevodul Mihai în uniformă de elev de liceu militar și primul ministru Tătărăscu, în ipostază de maior.

Incepe apoi defilarea care durează până la 2 după amiază. In sunetul fanfarelor reunite se perindează alternativ infanteria cu artileria. Noi defilăm penultimii, înaintea artileriei motorizate și a regimentelor de cavalerie.

D. Col. Petraș, extrem de gentil, îmi arată cum să las mâna să cadă cât mai natural, pentru salutul cu sabia.

Lângă tribuna regală zăresc pe amicul Roban, vestitul deputat al Rădăuților, în costum național și perorând cu patos, față de doamnele sau domnii care fac cerc în juru-i.

Il privesc cum se rotește; îmi fixez pe urmă ochii asupra Suveranului nostru august, simțind un cutremur inefabil, în clipa comuniunii ce face din rege și oștire un singur gând, un singur suflet, o singură bătaie de inimă.

Pornim de aici cu Regimentul la Dornești, de unde împreună cu d. Colonel comandant iau trenul spre B..., garnizoana reședință a corpului nostru de trupă.

După câteva zile de ședere primesc din mânile Locotenentului Vicovanu, carnetul de ofițer de rezervă și trec pela casierie, unde d. Căpitan Marian îmi dă un acont, rămânând să-mi trimită solda, după terminarea socotelilor, prin mandat postal.

Părăsesc regimentul, cu strângere de inimă. In timpul celor trei săptămâni de concentrare legasem serioase prietenii cu mulți ofițeri. Lt. Medic Conduraș, Lt. Burezan, Lt. Vardaru îmi strâng călduros mâna; deasemeni Slt. Savul și Cpt. veterinar. Imi iau rămas bun dela d-nii Col. Ionescu și Petraș, de a căror afabilitate mă bucurasem necontenit.

Pun punct la acest intermezzo militar, preocupări multiple mă atrag în altă parte. Totuși îi păstrez lumina și vioiciunea în simțuri, ca să le dăruesc, prețioasă ofrandă pentru manifestările mele ulterioare.

Stroe Petrescu

Două sărbătoriri

Sunt existențe eroice cari din sacrificiul lor nu-și fac o fală. Tăcute se strecoară ca o umbră neluată'n seamă dealung de vremi și anii trec, ajung decenii, iar decadele adăugite una lângă alta încheie aproape o jumătate de veac.

Atâția luștri puși în slujba unui altar de cultură nu-s lucru fără 'nsemnătate: să te fărămițezi zi de zi ca să dai altora lumină, să-ți limitezi avânturi, să-ți înăbuși năzuinți, să-ți micșorezi orizontul, să te întemnițezi de dragul unor generații de a căror ingratitudine juvenilă nu-ți este permis cumva să te plângi.

Câtă risipă de iubire—căci nu poți duce la înflorire conștiințe, fără licărirea dragostei—și câtă dăruire de suflet până la secătuire, în răstimpul celor mai buni ani de viață!

Şi totuşi fără să se lamenteze de prisos, atâţia apostoli necunoscuţi chiar pentru cei din jurul lor, au făcut-o.

Iată de ce condeiul nu găseşte cuvinte prea luminoase şi o culoare prea aurie, pentru a învestmânta elogiul cuvenit unor asemenea oameni, rari în epoca noastră.

Învăţământul naţional din Basarabia se desparte azi de doi mari dascăli, Părintele Ion Bălteanu şi Mihail Certan, acordându-le răgaz mai mult decât meritat după aproape cinci decenii de străduinţi frumoase, căci altfel nu le poate fi calificată activitatea.

Păr. Econ. Stravr. Ion Bălteanu

Părintele Ion Bălteanu reprezintă tipul moldoveanului înrădăcinat în pământ şi pe care nu l-au putut clinti vicisitudinile destinului istoric. Iubitor de slovă românească, înfrunta urgiile ţariste numai s'o aibă la îndemână, nelăsându-se de fel până ce n'o căpăta. Cine avea dorinţă vie de-a citi vreo gazetă de „dincolo", ştia că'n casa Părintelui Ion Bălteanu o poate afla.

Mai târziu, când s'au întemeiat rosturi mai întinse de viaţă românească, după unirea cea mare, şi-a luat pe umeri povara cârmuirii Liceului „Ion Creangă" din Bălţi şi a dus-o cu scurte întreruperi, până acum câţiva ani, încredinţând-o cu vrednicie unor mâni pe care el le alesese.

Elevii lui – şi au trecut sumedenie pe sub razele-i ocrotitoare — s'au simţit întotdeauna sprijiniţi de el sau cu vorba, sau cu fapta; ba mulţi dintre dânşii s'au simţit ajutaţi şi dincolo de pragul universităţii.

Cellalt sărbătorit cu prilejul încheierii oficiale a carierii didactice pentru odihnă, d Mihail Certan exemplifică admirabil pe dascălul conştiincios şi pururi la datorie. Fatalitatea timpurilor îl făcuse să predee mai întâi limba fostei dominaţii străine, singura posibilitate de exprimare îngăduită pe atunci. A avut totuşi, fericirea ca'n a doua jumătate a existenţii lui dăscăleşti, începând de după

Prof. Mihail Certan-Bălţi

războiul de desrobire a popoarelor lumii, să poată iniţia tinerele generaţii în frumuseţile limbii materne. Ce zel reînnoit nu a depus şi cu ce tragere de inimă nu s'a silit să însufle adânca lui cunoaştere şi dragostea lui neţărmurită pentru idiomul natal.

Depe buzele lui au căpătat fiorul scump al vorbei româneşti, vlăstar după vlăstar, pe cuprinsuri largi de plaiu.

Din aceste pricini, pentru a cresta şi mai profund conturele icoanei celor doi purtători de torţă, pe lespezile începutului de cultură românească, le-am însemnat în rândurile de faţă prinos de laudă şi de slăvire spre îndelungată aducere aminte.

„Cuget Moldovenesc"

Stâna lui Vodă

Cad din tăriile cerului, fluturi sfioşi de zăpadă. Văzduhul îi cerne şi-i aşează cu silă pe pământ. Flori albe, cu mii de forme de ace, sărută faţa palidă şi plânsă a humei, care i le soarbe într'o clipă. In urmă le rămâne parcă o lacrimă ca o pată neagră pe ochiul mare şi posomorît.

E linişte surdă. Numai din depărtări, depe sub poalele pădurii celei mari, depe Obşinet şi Prelucă s'aud fâşii, fâşii, ecouri de bucium. Sună prelung, chemând satul la stâna lui Vodă. E Vinerea Mare, sorocul oilor.

Cu cât te apropii de poalele Bahrinei, se tot desluşeşte un vuet înăbuşit, din amestec de glasuri omeneşti, de sbierăt de turmă şi lătrat ori urlet jalnic de dulăi.

Depe dealul pleşuv şi muiat, coboară cârduri, cârduri, sbierătoare lăi albe ori negre cu priviri de suferinţă şi boturile în pământ, mânate de stăpâni cu plete şi sumane negre şi cu opinci noui, gălbui. De departe parcă s'ar scurge o lavă întunecată spre văile adânci către greul pământului.

In ocolul de răzlogi cenuşii, legaţi de parii gemeni cu gânjuri de lozâ, un prichindel cu o idee de cuşmă, jumătate albă, jumătate roşietică, învelit cu o lencuţă de suman, cu umerii goi, strigă vesel, de-ţi ia auzul: „Nea cornută, nea!... Bârrr, şută, harea, bârrr!"

Oile se îngrămădesc docile la portiţa dela strungă, presimţind sfârşitul unui calvar de jumătate de an.

Nici tu, hodină ca lumea, nici adăpost de ploi şi de vânturi, numai „mânări" şi „porneli" şi sudălmi ori picioare rupte, pentru stropul alb ce acum abia a mai picurat în găleata neagră, astăzi dimineaţă pentru ultima oară!

Pe scaunul lung, cu privirea solemnă, săpânii mustăcioşi, cu căciulile ţurcane, nemăsurat de lungi, peste pletele negre, socotesc „răbuşul", se tocmesc asupra suhatului şi împart simbria.

Anul acesta, ca niciodată le-a ieşit prisos cu îndestulare.

Petrea lui Vodă, baciul din anul ista, drept că le-a păstrat cinstea până la capăt Cine-ar fi crezut că străinul pripăşit nu de mult în sat din mila vorniculuı, va duce greul până la istov! Trecuse munţii pe la Cândreni, fugind din Ardgeli.

Nimeni nu-l cunoştea după dreptul lui nume. „Petrea lu Vodă". zicea că-l chiamă şi că n'are pe nimeni în lume.

Era un voinic în doi peri, despre care lumea mai auzise că ar fi fost mulţi ani, înainte de războiu, în „ţară" şi că ar fi slujit chiar la Vodă. Cu o ţinere de minte fenomenală, cunoştea sute de cântece de tot felul.

Avea un viers legănat şi deosebit de plăcut. Nu era strânsură fără Petrea lu Vodă. Stăpânii de bere îi căutau prietenia. La rându-i, apăra cu îndârjire prieteşugul: „Mă, eu sunt în stare să dau prin foc pentru voi;" se văita pe urmă că n'are pe nimeni pe lume, căci aşa i-e dat lui.

Cu o uşoară umezire a ochilor, dar şi cu o îndârjire de străfulgerări în priviri, adaugă: „Iacă să ştiţi că eu am fugit dela Nemţi din cătunie, mai aveam un an la dragoni în Brodina şi după ce-am făcut moarte de om pentru doi ochi „dă" muiere. am trecut pe la Mihăileni în ţară, slujind la o grămadă de stăpâni, ba şi la Vodă." Se pierdea pe urmă în amănunte încâlcite din viaţa lui Vodă Carol, fapt ce-l arăta că le ştia mai mult din auzite.

L-am cunoscut de aproape. Ii plăcea să ne povestească mai mult nouă şcolerilor care aveam ceva brumă de învăţătură. O lua întotdeauna dela capăt, ca dintr'o carte. Ştia să ne înflăcăreze cu diferite marşuri ori ne îmbia la veselie cu ceva „cuplete fără perdele", le zicea el. Sfârşea mereu prin aceeaşi profeţie: „Nu-i mult până vine şi pe aici „ţara", că orice-ar fi, noi tot ai ţării suntem, că suntem Rumâni cu toţii".

Incepea apoi cu foc fragmente din hora desrobirii:

„Basarabia dă mâna,
„Azi, la maica cea bătrână!...
„Bucovină, fa crăiasă,
„Te găteşte de mireasă,
„C'am venit ca să nuntim,
să nuntim,
„Mireasa ca s'o gătim,
s'o gătim".

O întorcea pe urmă în cupletul lui Mihalache măcelarul ori cântecul Mariţei.

Acu, la împărţitul oilor, când toţi sătenii erau stăpâni, numai el slugă cu simbrie, stătea în uşa stânei de bârne şi privind peste mână la cenuşa de sub ceaunul cu jîntiţă rece, cânta doina despărţirii şi a zădărniciei desmierdând cu degetele, fluierul lung, înflorit cu sulhacul înroşit în foc.

Era atâta patimă revărsată în cântec, încât chiar o seamă de oameni, uitând de oi şi de gerul ud care pişca de degete şi de obraz, ascultau cu sufletele duse.

Valuri de triluri revărsau o furtună năvalnică din vulcanul sufletului.

Trezit ca dintr'un vis adânc şi-apucând din nou trâmbiţa cea lungă din coajă de cireş, buciuma din toate puterile, chemând din adâncuri, firea care s'a dus, gonită de primii soli albi ai iernii.

Cu ochii închişi, mişcând trâmbiţa în ritmul chemării, aplecat puţin pe spate şi cu piciorul drept adus puţin înainte, părea dacul din vremurile tulburi, care a chemat pe fraţii săi în cetate, la ospăţul cel mare al otrăvii celei din urmă.

Răzimând-o brusc de comarnic, fără a o mai privi, adăuga cuiva de departe: „Acu se vede că

mi-i scris s'o sfârşeşc iarna asta... Iar trebue s'o ieu în lume, că iar vin Nemţii. Oare când Doamne iartă-mă s'o găti şi cu asta?"

In adevăr, Ungurii rupseseră din nou frontul şi se apropiau grăbiţi de linia de apărare. Cu toată groaza focului, în iarna aceea avea să petrecem cele mai frumoase clipe cu Petrea lu Vodă. Grupul şcolarilor mai mărişori intraţi între prăşcăi, trăia din toată firea, viaţă de flăcăiandru cu mijiri de mustăţi şi ochiri dulci, cu deprinderi de „jocuri" şi cu obişnuitele tropăiri de seară pe prispele şi gangurile fetelor.

Belşug era în toate. Nici strângere de bir nici „hoşponturi" nici „răvizii" ori alte nevoi ale războiului, deşi bubuia cu furie tunul şi groaza se apropia tot mai mult de satul ispitelor.

Cât a ţinut postul cel mare, Petrea lu Vodă a stat peste pârău la Andron a lui Lionte, un ţigan deşirat, fugar şi el din Regimentul 22 Landwehr.

Nu era seară, ca să nu-l întâlnim şi nu era seară ca să nu ne cânte ceva din „ţară".

Câte clăci au fost, el le-a întovărăşit până la ziuă, a doinit, a horit, dar sufletul nu şi l-a deschis nimănui.

Nu juca niciodată, dar cânta din fluer toate jocurile ca de exemplu: Tri-lişeşti, Cărăşelul, Ilenuţa, Jidăucuţa, Bătrâneasca, Corobasca, Arcanul, Ardeleanca şi Bătuta ori Ciobănaşul ori Mărunţica şi altele multe, conducând cu foc în toate împrejurările.

Şi nici nu l-a văzut nimeni să tremure vreodată cu inima şi cu focuri în priviri după vreo fată, măcar de s'ar fi prăpădit vreuna cu firea după dânsul.

Intotdeauna după ce sfârşea cu cântecul, privea ţintă, în grinda de sus, ori jos, în lutul frământat al căsii, dus aşa, până-l trezeau alţii şi-l îndemnau să le mai zică.

* * *

La noi în sat se umblă cu malanca. La crăciun şi anul nou e prilej de teatru adevărat. Petrea lu Vodă a întocmit, seri dearândul, aşa zisa probă. Stăpânii de bere aveau să pună şi o muzică cu „trombeturi" ca niciodată. Malanca trebuia să umble întâi pe la domnii satului după gritări, apoi pe la fetele alese, ca să strângă colacii de bere.

Fiecare fată îmbia colacul cât roata dela plug, flăcăului care o juca la bere. Amestecaţi între ceilalţi, „studenţii" au avut şi ei rolul hotărîtor şi colacii soroci ţi.

Petrea lu Vodă, vătaful, conducea trupa şi purta clopoţelul şi urătura. Ura nemaipomenit de meşteşugit, improviza uimitor de repede şi după împrejurări, încât întotdeauna gazda era ori lăudată, ca să dea bani, ori de cele mai multe ori, fiecare din familie era înţepat cu două trei vorbe în cuprinsul urăturii.

El a sorocit şi grupul din malancă: nevasta, musafirul, moşneagul, baba, ursarul cu ursul, jidanul cu balabusta, feşterul şi vorniceii şi craii şi alte venerabile feţe. S'a întâmplat ca la o casă, una din fete i-a oferit colacul cel mare lui Petrea. Inroşit ca o fată mare, deşi flăcău în vârstă, el, marele meşter al cuvântului şi cântecului, a îngăimat câteva vorbe, pierzându-se cu totul în timp ce în neştire primea darul fetii.

Toată iarna după Anul Nou am făcut împreună lemne. Fugeam de acasă ca să-l pot asculta. Avea un spor fără seamăn, deşi gura nu-i tăcea toată ziua.

Vânjos şi ciolănos, cu muşchii feţii trădând bărbăţie şi încăpăţânare, cu braţele-i herculane, nici nu simţeai cum doboară numai cu toporul, fagul gros cât butea, curmându-l îndată şi dând gata cât ai clipi „sfertul" de creangă şi lodbe.

Lucra de multeori cu Andron, prietenul negru, tăciune, leneş, foc, dohănaş din cei dintâi şi fricos pe deasupra.

Către sfârşitul iernii, într'o noapte înstelată, satul întreg a fost trezit cam pe la cântatul al doilea, de bubuituri dese, venind dinspre apus, depe liniile Poienilor, Solcanilor şi Arburenilor.. O săptămână s'a sguduit cerul şi pământul. Bucată cu bucată a fost bătută întinderea, încât săreau copacii şi pietrele în înaltul cerului. Huma se amesteca cu carnea cenuşie într'o îngrămădire informă.

A încetat apoi într'o bună dimineaţă şi peste scurt timp, masa brumărie de capete s'a vărsat îndărăt, trecând spre meleagurile Moldovei.

Petrea lu Vodă şi cu Andron, pregătiţi cu merindele în desagi gata de drum, nu îndrăzneau să plece în ruptul capului până ce nu vor vedea arătându-se în dealul Ciungilor, capetele albastre cenuţii ale husarilor. Peste puţin, pâlcuri de ulani şi de honvezi unguri s'au arătat cercetând în toate părţile speriaţi, iar tovarăşii abia atunci au pornit-o în jos spre graniţă.

In satul pustiu, ţipenie de om nu îndrăznea să iasă la drumul mare. Trăiseră prea bine cu armia pământie ca să mai încerce din nou nevoile de odinioară. Numai negustorii ovrei, cu patriotismul în batiste, scuipând şi blestemând neamul Valahilor, le-au împărţit îndată tutun şi bani mulţi şi multe bunătăţi de ale mâncării.

Cei doi fugari, întâlniţi de avangarda ungurească, au făcut întâiu pe cerşetotorii, dar prinşi pe drumul Gropilor, au fost legaţi, în lanţuri şi au fost duşi iarăşi în sat.

Intre baionetele sclipitoare cu trăistile vărgate de-a umărul, cu feţele pământii păreau depe acum înfrăţiţi cu ţărâna pe care o călcau cu sfială.

In drum spre „casarnea" jandarmilor din deal, spre tribunalul nou, au fost purtaţi pe uliţele cu garduri înalte de scânduri.

Ca fulgerul s'a răspândit prinderea lui Vodă. După judecata sumară, cei doi Valahi au fost declaraţi dezertori şi înaintaţi „Kriegsgerichtului aela Rădăuţi" apoi lagărului dela Rarancea, unde în

scurt i-au primit, sfidătoare, brațele din bârne albe ridicate în zare, cu uriașul deget încârligat, de care atârna mama funie. Și azi e Vinerea Mare.

Stăpânii adună răbușul, răfuesc ciobanii și suhaturile; buciume noi chiamă pe Obșinet satul din vale—să-și ia mulgătoarele. Alte fluere plâng despărțirea de cârdurile de oi, și se apropie, cu pași grăbiți, cu obiele mari și râgâit de vânturi, iarna cea albă. De pe acum se tocmesc iar stăpânii de bere și se adună malanca, numai Petrea lui Vobă, vătăjelul urăturilor de odinioară, nu se mai întoarce. Câte ierni i-or fi troenit oasele risipite în groapa de obște, dedesuptul brațelor cârligate. Doarme, și buciumul de azi e singurul care-l mai plânge. Se strânge sufletul în pumn când își mai retrăiește viața.

La stâna depe Prelucă, de câte ori s'o fi întors năluca rătăcitului tuturor suferinților!

Innegrită de ploi și de fum, în ea stărue și azi doina rămasă stingheră și stărue și azi cu oi multe și stăpâni vrednici, mutată din ochiu în ochiu, sub coasta Bahrinei, tot stâna lu Vodă. **Gh. N. Cârțu**

Folklor basarabean colectat de N. Palamaru

Cântec de dor

La fântâna din răzor
Pleacă visul dor cu dor,
Pe cărarea cu bujor.
La Nistru, la mărgioară
Se strâng frații grămăgioară
Și 'ntre ei e-o surioară.
În mijlocul apelor
Plânge maica fraților,
C'a avut ea trei feciori,
Trei feciori ca trei bujori,
Și-au trecut ei Nistrul mare,
Ea de dânșii parte n'are;
Nistru, Nistru, apă rece,
Tot ai zis că nu te-oiu trece,
Te-am trecut pe jumătate,
Nici cu luntre, nici cu pod,
Numai cu murgul înnot.
Am ieșit și pe uscat,
Maica mea a sughițat.
Au trecut ei Nistrul mare,
Ea de dânșii parte n'are.
Grămăgioară nu ne-a strâns,
Numai ne-a'ntăr'tat la plâns.
Și nu plânge cum se plânge,
Ci cu lacrimă de sânge.
Lemnișor, lemn prea frumos,
Să te pleci cu vârfu'n jos,
Să mă sui pe vârful tău,
Să mă uit în satul meu,
Satul meu e ca un raiu
Unde nici o grijă n'ai.

Cântec de jale

Foaie verde trei granate,
Am un frate și-i departe,
De multă străinătate,
Cu gândul nu pot străbate.
Am o soră și-i duc dorul.
Surioară dintr'un sânge,
Eu mă jelui, da'ea plânge.
Am o soră, dar de cruce,
Eu mă jălui, da'ea fuge.
Când mă duc și eu la frați,
Șăd cu caii înhămați.
Când mă duc pe la surori,
Cură de pe cai sudori.
Floricica bobului,
Scumpă-i mintea omului.
Bine a zis omul cuminte:
Streinul nu ți-i părinte,
Că streinu-i mângâios
Ca un șarpe veninos.

Cântec

Pe cel deal, pe cel colnic,
Merge-o mândră și-un voinic,
Merge badea șuerând
Și mândruța lăcrămând.
— Ce suspini tu, copiliță?
Nu-l cunoști tu pe bădița?
— Te cunosc, bade, pe tine,
Că ai râs numai de mine.
Ia-mă ia, bade, călare,
Că mă'nghimpă la picioare,
Că mi-i drumul sgrunțuros
Și nu pot merge pe jos.
Că mi-e drumul pietricele
Și nu pot umbla de ele.
Ia-mă, zău, cu dumneta.
— Eu, mândră, nu te-oiu lua,
Până mâni de mă-i ruga,
Că mi-i șaua șugubată,
Nu primește mândră'n brață.
Cată, bade, mai frumoasă,
Dumnezeu tot nu ți-o lasă.
De-i lua una mai slută,
Dumnezeu tot nu te-ajută.
De-i lua una ca mine,
Dumnezeu să-ți dee bine!
Ie-ți bădiță, ia și zece,
La iubit tot nu m'o'ntrece.
Ie-ți bădiță, ie-ți și-o sută,
Dar'ar Sfântul să iei slută.
Că eu mult te-oiu blăstăma,
Ca iarba te-i legăna.
Ca o creangă te-i usca,
Ca floarea te-i vești,
Ca ceara te-i rumeni.

Crâşmăriţa

Fragment din romanul „Vulpea din baltă"

Odată cu noaptea, din negurile munţilor, vânătorii ieşiră, purtând pe năsălii de ceteni, pe Moş-Martin, odihnit în somnul de veci. La casele rare din Dealul Lung înfloriseră luminile. Pe drum era noapte şi linişte. Dar, curând, cânii zăpsiră hoitul şi treziră larma de lup în sat.

In faţa cârciumii se opriră. Înăuntru era veselie. Răzbătea şi glas de fluer. Ştefan Irodel ascultă şi tresări. Şi cântecul care se torcea, îl mai auzise, parcă.

O lampă de ţară alunga întunericul prin unghere. De după tejghea un om, c'o musteaţă albă şi alta neagră, privi pe noul sosit.

— „Pe crucea mea, cucoane, că te-am mai întâlnit undeva. Da iacătă, taie-mă, omoară-mă, nu-mi amintesc amu şi pace".

— „Nu-ţi aminteşti de goana dela Flămânzi?"

Bucovineanul tresări. Pe faţa încruntată, sub sprincenele groase, năvăli o umbră de tristeţă. Apoi începu să

D. Iov

Cei din cârciumă aflară şi ieşiră să prohodească animalul. Sub cerul înstelat de Octombrie, Irodel văzu un om înalt, cu musteţi groase, c'o pălăriuţă de bucovinean împodobită cu pană. Îi puse mâna pe umăr, pe la spate:

— „După cântec am priceput că trebue să fii dumneta, Horeangă".

Hundurul s'apleacă să vadă mai bine. Mirosea a ţuică.

— „Domnule, să mă ierţi, da eu-s cam băut şi nu prea văd bine; parcă te-am mai văzut undeva".

— „M'ai văzut, negreşit. Ia aminteşte-ţi!

— „Să fii bun să pofteşti în crâşmă, la lumină. Lasă ursul pe sama dumnealor. Eu nu mă uit la el. Eu îs mai învăţat cu ursul de cât cu omu. Poftim şi-i intra".

râdă ca omul care alungă durerea cu băutura.

— „Mata eşti, coane Ştefane? Amu te cunosc. Au trecut mulţi ani de atunci. Nici nu m'aşteptam să te mai văd. Eu nu te-am uitat, cucoane, şi n'am uitat nici întâmplarea ceea. Cred că nici dumneavoastră n'aţi uitat, mai ales dumneavoastră, pe crucea mea..."

— „Şi ce cauţi pe-aici?" încercă Irodel să schimbe vorba.

— „Dumneavoastră nu ştiţi? Eu cu hundurii mei. Am aflat că toamna asta, începe tăierea codrilor pe-aici, în munţi. Am venit şi m'am şi înţeles. Am luat şi arvonă".

Horeangă întoarse gura chimirului şi bătu cu palma să sune.

— „Auziţi? Îi doldura. Şi beu de trei zile. Şi oricât

aş be, nici nu se cunoaşte de unde ieu. Da, peste două săptămâni sunt aici cu hundurii mei. De mult n'am mai tăiet la brad".

Neculai Olăieru intră mânios.

— „Am dus ursul în pivniţă până mâne. Dar cucoane, s'a 'ntâmplat un bucluc. Ştiţi, când am plecat, mă înţelesesem cu crâşmăriţa să pregătească ceva de mâncare. Şi femeea a pregătit, dar când s'a întors Generalul şi cu ceilalţi, au mâncat tot„.

— „Aveau ceva vânat cu dânşii?"

— „Aveau pe dracu! N'aveau nimic. Ce să aibă?"

— „Şi de asta eşti supărat?"

— „Simt, că n'aveţi ce mânca. Aici nu se află decât pâne, masline şi ţuică".

— „Eu cred c'are să se mai găsească o bucată de brânză şi-o ceapă, două".

— „Că de astea, slava Domnului!"

— „Cu băutura îi mai prost pe-aici, cucoane Ştefane; în afară de ţuică nu găseşti nimic. Cât îi ziulica toarnă muntenii iştia ţuică într'înşii, ca'ntr'un poloboc".

— „Domnule Pamfile,—porunci bucovineanul, fă-te'n coace c'o oală cu ţuică şi vezi ce găseşti de ale gurii".

Oala cu ţuică s'a dus şi-a mai venit alta şi-apoi alta. Odaia se umplu de miros de fiertură de prune şi de ceapă. Intr'un târziu, Leon Horeangă prinse mâna lui Irodel şi-o strivi, ca'n cleşte.

— „Cucoane Ştefane şi boierule, cucoane Ştefane, eu de-atunci dela Flămânzi duc o viaţă de câne. Iac'aici în inimă parcă mi-a vârît cineva un cuţit şi-l întoarce aşa... şi-mi răscoleşte inima. Sufletul meu nu mai are hodină de-atunci".

Bău paharul şi'nchise ochiul stâng, de-abia i se zărea lumina, ca un sclipet de cuţit.

— „Domnule Pamfile, ia vezi de oala asta. Da, nevasta unde ţi-i, Domnule Pamfile?"

Ca strigată, intră prin uşa din fund o femee pe cât de înaltă, pe atât de groasă. Avea, însă, nişte ochi mari, verzi şi o privire umedă, de leuştean înrourat. Cămaşa înflorită abia ascundea bogăţia sânului peste care un şirag de mărgele punea podoabă albastră. Dar ochii, nespus de mari şi verzi, adânceau în ei toate farmecele lumii. Cârciumarul se posomorî la ea, ca iepurii de casă, mişcând scurt musteaţa în două culori.

— „Lele Floareo, ia priveşte dumneta cum domnu, Pamfile ne ţine flămânzi. Eu cred că dac'ai vrea mata, s'ar putea găsi ceva de gustat. S'ar găsi poate şi-un puiu şi-o scăciţă cu mujdei să-l muruim printr'însul"

— „Se poate, răspunse femeea, c'un zâmbet ce-o făcea şi mai frumoasă.

— „N'avem pui, răcni Pamfile, ce-am avut ţi-am dat: masline şi pâne. Tu să pleci de aici. Marş dincolo!"

Floarea ieşi, abia încăpând pe uşă. Horeangă izbi cu pumnul în masă. Apoi se ridică şi'ncepu să bată cu palma chimirul.

— „Cât face un pui, domnule? Ţi-l cântăresc cu bani, numai dă ordin să se frigă. Dacă nu pentru mine, măcar pentru boerul ista. Şi mai adă nişte băutură. nişte poşircă de asta muntenească din care bei şi bei şi parcă bei apă."

— „Ţuică avem cât doriţi, dar altă mâncare la ora asta nu putem găsi, răspunse încruntat crâşmarul.

Răsărise luna, năvălind în casă un val de lumină. Hundurul umplu paharele, iar restul oalei îl vărsă jos.

— „Aiasta-i de sufletul lui Conu Niculiţă, care a socotit atunci că i mai bine să-şi facă scrânciob din curea. De sufletul lui!

— „Prietene şi vere Leone, să fie cum spui dumneata". întări, gârbovit ca de o durere, Ştefan Irodel. Ar fi vrut să mai spuie ceva, dar Horeangă izbi din nou cu pumnul, mai poruncind o oală.

Neculai Olăieru se trase mai la o parte, în colţul mesei, în puhoiul lunii, privindu-şi noul prieten cu mirare şi plăcere.

Horeangă bău paharul şi rămase neclintit, cu privirea ţintă în ochii lui Irodel. Şi'n odaia cu lună, se cuibări pentru o clipă liniştea de toamnă cu răcoarea şi tristeţa ei.

Şi deodată bucovineanul izbucni.

— „Iti mai aduci aminte, cucoane, de Duduia Limpiada?"

Dar nu-i lăsă vreme de răspuns. Scoase trişca şi 'ncepu un cântec de jale. Casa se umplu de-o tristeţă adâncă. Irodel şi Olăieru cuprinseră obrajii între palme şi ascultau în liniştea de ţintirim. Plângea, în viersul subţire al trişcăi, toamna; plângeau munţii cu apele lor; plângeau brazii când crâşcâi ferestreul în trupul lor; plângeau sufletele tuturora...

Când Irodel a înălţat capul, băgă de samă că ochii cântăreţului erau plini de lacrimi. Ii smunci trişca.

— „Ce 'nseamnă asta, prietene şi vere Leone?"

Abia târziu îşi descărcă inima în răspuns.

— „Iţi mai aduci aminte de Duduia Limpiada, cucoane?"

In odaia de alături s'auzi un ţipet de femee, apoi gemete şi izbituri înăbuşite. Toţi trei se repeziră la uşă. Horeangă năvăli cel dintâi şi se cutremură. Ingrămădită sub icoane, în colţ, Floarea primea pumnii bărbatului. Bucovineanul îi prinse mânile, Atunci domnul Pamfile izbi cu călcâiul cismei, în şira spinării.

— „Eşti nebun, Domnule? Ce te-a apucat?"

Crâşmarul se svârcolea să scape. Femeea se ridică, cu ochii în lacrimi, ruşinată.

— „Dă-mi drumul. Ce te-amesteci dumneta în gospodăria mea?"

— „Iţi dau drumul, dar să te linişteşti, c'altfel burduf te fac".

— „Iacă-tă pentru c'am tăiet un pui şi vi l-am fript, mă ucide acum, scânci femeea.

— „Ţi-am spus eu să-l tai, muere?"

Şi un pumn, izbit zdravăn în falcă, făcu să se prelingă, prin colţul gurii, o aţă de sânge.

Horeangă îi înşfăcă mânile, răsucindu-i-le la spate. Apoi, c'o mână, îi desfăcu cingătoarea şi-i legă mânile, hoţeşte.

— „Amu ai să te cuminţeşti?".

Dar Pamfile se repezi cu gura spre femee, să-i muşte nasul. Un pumn îl învârti pe loc.

— „Banditule! Aşa fel de om eşti? Stai că te potcovesc eu".

C'o frânghie, zărită după sobă, îl legă cobză. Apoi, ca pe un ţuhal, îl luă în spate.

— „Olăierule, hai şi-mi arată pivniţa. Vreau să-i fac, în noaptea asta, ursul pernă".

Rămaşi singuri, Irodel scoase batista şi-i şterse şuviţa de sânge. I-ar fi şters şi ochii, dar erau mai frumoşi, mârgelaţi de lacrămi.

— „S'a mai întâmplat una ca asta" ? întrebă, c'o duioşie în glas, privind-o adânc.

— „Aşa viaţă păcătoasă duc eu", mărturisi femeea, strângându-şi cămaşa pe piept.

— „Credeţi dumnevoastră că puiul a fost pricina ? Mă teme, asta e..."

— „Are şi dece", surâse Irodel.

— „Ar avea, dac'ar fi muşterii toţi ca dumneavoastră", răspunse crâşmăriţa, zâmbind cu toate lacrimile'n ochi.

Intinse mânile s'o cuprindă, dar s'auziră paşi dincolo.

— „L-am aşezat cu capul pe urs. Pe crucea mea, c'are s'odihnească bine. Lele Floareo, ia'n să fii bună matale şi să ne mai dai o oală. S'o bem în sănătatea dumitale".

Era târziu, când Olăieru, după o înţelegere la tejghea, glăsui :

— „Cucoane Ştefane, avem nevoie şi de odihnă noaptea asta. Mâne de dimineaţă o luăm iar spre munţi. O să dormiţi în odăiţa din fund, m'am înţeles cu dumneii. Vin eu mâne să vă iau".

Ieşiră. Horeangă şi Olăieru porniră în sat. Bucovineanul scoase iar trişca să plângă'n noapte. Toamna aprinsese toate stelele cele mari ca să privească luna. Zăpada luminii cădea peste livezile pustii, peste case...

— „Poftiţi şi vă veţi culca", îmbie femeea.

Străbătu odaia unde Pamfile făcu cunoştinţa pumnului lui Horeangă şi intră într'un ietăcuţ curat, c'un pat căptuşit cu perne mari în loc de saltea. Grijită de curând, odaia mirosea a var proaspăt. Pe prichiciul sobei, mere înălţau arome.

— „Dumneavoastră să ne iertaţi, dă, ca la ţară. Aveţi şi pocladă să vă'nvăliţi. Dacă vă va fi rece, mai aveţi una. Noapte bună !"

Ştefan Irodel vroi s'o întrebe unde se culcă, dar crâşmăriţa dispăru în odaia alăturată, trimiţându-i scrâşnet de chee întoarsă.

Cercetă odaia. O icoană veche, îl reţinu puţin, apoi un ştergar de borangic şi-un băţ de brad, frumos încrestat. Se desbrăcă încet, liniştit, să nu trezească parcă pe cineva. Poclada miţoasă îl primi, prietenoasă. Numai după ce stinse lumina băgă de samă că uşa, ce despărţea odăile, avea partea de sus fereastră prin care se prelingea o lumină slabă, conturând uşor lucrurile.

Cucoşii vesteau miezul nopţii. Dar somnul fugea de vânător, ca iepurele. Nu-l chinuia niciun gând, numai urechea sta ascuţită, ca la pândă. Când s'auzi dincolo o mişcare încetă, Ştefan Irodel tresări. Şi deodată îl cuprinse căldura. Aruncă poclada la perete, dar şi cămaşa-l frigea, ca o sobă. Dincolo mişcarea se înteţi într'un foşnet tulburător. Vânătorul sări din pat, apropiindu-se de uşă. Un colţ de perdeluţă dată într'o parte lăsă privirea slobodă. Floarea întinse mâna spre poliţa de sub icoane şi dintr'o stivă de busuioc rupse o crenguţă. Frecă busuiocul în mâni, apoi cu palmele îşi mângâie obrajii, parfumând pieliţa albă. Deschise camaşa la gât şi mângâie năvala caldă a sânului. Şi toate acestea le făcea întoarsă spre uşă, înadins parcă.

Suflă în lampă şi casa se troieni de lună. In râul de lumină căzură straiele ţărăneşti şi patul, umplându se, gemu.

Ştefan Irodel începu să tremure. Inlătură perdeaua şi cuceri cu privirea patul, sălbatic. Hoţoaica aruncă poclada şi făcu braţele unghiu sub cap.

Vânătorul cercă uşa, apoi bătu uşor, cu răsuflarea oprită.

— „Da !" s'auzi din fundul odăii.

Bătu din nou. Patul scârţâi, scăpat de greutate. Cheea vorbi cu uşa. Trupul plin opri lumina, acoperind intrarea.

— „Doriţi ceva ?" glăsui din umbră.

Ştefan Irodel năvăli spre trupul cu miros de busuioc. Apoi odaia se umplu de lumină ca iarna, când din munţi coboară luna şi zăpezile.

D. Iov.

Sonet

O noapte, — ştii tu ? — ne desparte doară
Şi voiu veni să te găsesc cuminte,
Aşa cum te-am purtat mereu în minte,
Ca'n ochii mei să te contempli iară.

Din nou vor fi pe lume dragi cuvinte
Ce vor vibra ca struna de vioară,
Când îmbătat de farmecul de seară
Vom sta tăcuţi în vraja ce nu minte.

Se lasă toamna; frunze 'ngălbenite
S'aştern domol pe ulităle mute,
Iar nopţile se fac tot mai cernite.

Tu stai şi numeri clipele tăcute.
Ridici ca'n rugă pleoapele-obosite:
„O, noapte, du-te mai de grabă, du-te !".

Miron C. Holban

Violoncelul

Îl cunosc, pe amicul meu Gicu, de vreo câțiva ani. Ceeace m'a apropiat sufletește de el, a fost marea sinceritate și modestie ce-o arată, față de oricine. Amiciția noastră, fără a avea acel caracter de stabilă și indisolubilă permanență, ce îmbracă adevăratele prietenii în haine de sărbătoare sufletească, s'a menținut pe vechiul făgaș de altădată, cu oarecare mici întreruperi. Obișnuiam să ne scriem, cu o regularitate matematică, la două săptămâni. Iată dece, în ultimul timp m'a neliniștit mult tăcerea lui, căreia nu-i puteam găsi vreo justificare. Înțeleg să nu scrii o săptămână, două, ei hai trei,— poate cine știe ce caz de forță majoră te împiedică, s'o faci—, dar trei luni? Da, amicul meu Gicu nu-mi scrisese de trei luni! Zic nu-mi „scrisese", fiindcă azi factorul postal, mi-a adus mult dorita veste. E însă, o scrisoare cu o notă cu totul originală. E mai puțin epistolă și mai mult o pagină din viața lui Gicu. Dar în definitiv dece nu v'aș reda-o în original? Adnotările mele ar putea avea rezultatul funest, de-a risipi întrucâtva interesul ce merită „faptul povestit", deci o s'o copiez aici în întregime.

Dragă Dinu,

Sunt poate trei luni, decând n'am avut un pic de liniște. Acum bine că s'a sfârșit. Bine, rău, mai mulțumit sunt așa. Uf! nu-i ușor să iubești. Am slăbit cu cinci kilograme, am fărâmat două perechi de pantofi, mi-am tocit nervii, până la rădăcină. Ce vrei? Trei luni, adică 90 de zile, să iubești zi de zi, să întrebuințezi cele mai extravagante tertipuri și minciuni pentru a fi iubit, sau mai bine zis, pentru a ți se da iluzia că ești iubit, nu-i floare la ureche. Am fost de când mă știu, un perfect om de onoare. Cel puțin așa mi-au spus o prietenii, cărora nu le ceream banii împrumutați înapoi, cât și proprietăreasa mea, plătită anticipat pe o lună. In orice caz, cred că sunt mare ghinionist Cunosc o mulțime de oameni, care mint cu nerușinare la tot pasul și cu toate astea par foarte bine dispuși, ba încă recoltează succese. Eu doar odată în viață am încercat să mint (fără să vreau însă), dar mi-a mers atât de prost, încât n'aș mai avea curajul să încep iar, Doamne ferește! E drept că minciuna mea a avut destulă viață, Cam trei luni, ceeace vine, un sfert de an. Mă uit ca prostul într'o oglindă și nu mă recunosc. Țin în mână o fotografie de a mea, de acum trei, patru luni. Pe când cel din poză, pare să fie un tânăr plin de viață, cu ochii lucitori de speranță, de ici din oglindă, mă privește un ins, suspect de livid, cu ochii idioțiți, slab ca un lopătar de galere...

...Vara aceasta trecută, neavând ceva mai bum de făcut, am acceptat invitația unui unchiu de al meu din Ardeal, care mă chema să stau la el un timp. N'am așteptat să-mi scrie de două ori și mă și așezasem în casă la el. Intr'o Miercuri—eram prin Iulie—beam un pahar de limonadă, la cofetăria din centru. E un fel de-a zice „din centru", fiindcă nu mai e alta în oraș. Prin fundul paharului, golit până la ultimul strop, zării intrând pe ușă o tânără. Cam de 18-20 ani, brunetă, micuță. Am rămas cu paharul la gură, uimit de drăgălășenia fetei. Prin fundul paharului, părea o apariție nespus de captivantă. Știi, avea o panglică albă care-i ținea părul, ca un cerc mai sus de frunte. Soarele, care luase drumul asfințitului după culmile unor creneluri de munți pe zare, mângâia din ușa deschisă, cu raze trandafirii buclele de păr ale ei. Fata fără să-mi dea vre-o atenție, a cerut o bomboană cu liqueur, a plătit apoi, îndreptându-se spre ușă. Un domn dela o masă, a salutat-o galant, strigând-o:

— Stai, Mia!

Fata s'a oprit, așteptând pe june, care ajuns în dreptul meu, mi-a spus tare:

— Inchide gura, caraghiosule.

Abia atunci mi-am dat seamă că stăteam de câteva minute cu paharul gol la gură. Lumea depe la mese râdea amuzată de mine, în timp ce junele meu luând fata de braț ieși pe ușă. Am plătit, grăbindu-mă după ei. M'am uitat în dreapta în stânga, nimic. Puțin cam contrariat o luai spre casă agale. In colțul străzii Conta un grup de fete. Cunoscusem două din ele, în scurtul răstimp de când venisem la unchiul meu. Foarte amabile, știind că-s dornic de cât mai variate cunoștințe, îmi făcură semn de departe cu mâna. Nu sunt încrezut, deci nu mă pretind un tip cine știe ce deosebit, dar e ceva elementar, știut până și de puștanii strengari, că nou venit într'un oraș străin, să fii cât de pocit, ofertele femenine sunt numeroase. Probabil le plac—după un consens unanim—noutățile. Lasă că nici eu—nu mă dau în lături dela cunoștințe din prima adolescență.

Insfârșit fui prezentat celorlalte fete. Câte erau, habar n'am nici acum, fiindcă am rămas trăsnit de coincidența reîntâlnirii cu domnișoara Mia.

Da! Mia era în grup.

Cu aceeași indiferență, pe care și-o manifestase cu puțin timp înainte în cofetărie, nici nu-mi întinse mâna, flecărind mai departe cu altă fată, despre un atelier de cosmetic deschis recent în oraș. Am căutat de pomană să-i trezesc un cât de mic interes asupra mea. Ași, în zădar. Ne-am despărțit ca și cum nici nu ne cunoșteam. Ceeace cu adevărat mă intriga, era faptul că în timp ce toate fetele „bine" (tu prietene, știi că am gusturi stilate) din oraș se străduiau să mă cunoască, „tânăra în chestie", nu mă putea suferi. Dar știi, spun acest lucru cu deplină siguranță. Dece? Se vede după toate aparențele că exercitam o influență, categoric diferențiată asupra unor pupile, în rău. Aș putea să-ți ilustrez acest fapt, prin a-ți spune că deși am salutat-o ceremonios pe stradă de câteva ori, „fetița" nici n'a binevoit să mă privească.

La o săptămână, adică tot Miercuri, eram pe stradă cu Magda, o elevă de liceu vecină cu mine. Deoarece mai avea niște pachete în mână, mă rugă să-i țin un teanc de note muzicale, pe care le avea împrumutate nu știu de unde. In dreptul librăriei „Timpul", Magduș scuzându-se intră în magazin să-și cumpere ceva. Rămas în mijlocul trotuarului, răsfoiam involuntar notele ce le aveam în

mână, uitându-mă fără nici un chef, în dreapta şi'n stânga. Dinspre biserica reformată, cu paşi grăbiţi domnişoara Mia venea spre mine. O salutai ca de obicei. Ea plăcut surprinsă (ilustra această prezumţie, zâmbetu-i umed), de cine ştie ce lucru văzut la mine, mă fixă cu privirea, răslăsându-mă însă, cu inima cât un pepene. Mi-am privit pantofii, hainele, mi-am pipăit nodul dela cravată, nimic deosebit. Oare ce văzuse la mine, de m'a privit aşa?— Ei, Magduş a ieşit din librărie, m'a încărcat cu vreo două pachete, îndreptându-ne spre casă. Asta era pe la 12 dimineaţa. Ora cinci după amiază m'a găsit pe stradă, întinzând gâtul la fiece colţ, doar voi vedea-o pe Mia. Abia după ce simţisem cum îmi intră os prin os, de stat în picioare, apăru depe undeva Mia cu o doamnă bătrână la braţ. De doamnă se despărţi în uşa unei farmacii. Printr'o manevră, care prea bine s'ar putea cataloga de „involuntară" trebui în mod logic să treacă prin faţa mea. Ajunsă la doi paşi de mine, mă privi oarecum surprinsă de prezenţa mea (înţelegi tu... diplomaţie), apoi ciripi delicios:

— Solitar, artistule?

Eu pe semne îngânai ceva, nu-mi amintesc bine ce, atât doar că mă văzui păşind alături de ea pe trotuar. Nu mai aveam timp atunci, să-mi enumăr ce însuşiri mi-ar fi putut acorda o marcă de artist. De fapt, cred că m'aş fi trudit în zadar.

— Ştii, că sunt o mare amatoare de muzică. In deosebi violoncelul, e patima mea. Visez să iubesc un om care să cânte din violoncel... D-ta cânţi din ceva, nu-aşa? Te-am văzut ieri cu nişte note în mână. Uite, ce bine îmi pare că eşti muzicant! De altfel, ca să fiu sinceră, detest pe cei ce nu iubesc muzica.

Luat pe neaşteptate de acest potop de vorbe insinuante, îndemnat mai ales de gândul cel rău, cu cine ştie ce speranţă iraţională, începui să-i trag o minciună, de mai mare dragul:

A, desigur, sunt şi eu violoncelist vechiu—făcui eu, oarecum degajat. Sunt cu adevărat pasionat, de ce-i clasic în deosebi.

— Violoncelist? Clasic? Prea mare coincidenţă. Ah, ce fericită sunt! Ne potrivim în gusturi... O să concertăm împreună... Ce frumos o să fie!...

— Să concertăm? Când?

Mi se oprise un nod în gât.

— Desigur, la iarnă. Ce vom face la iarnă, dacă nu vom concerta?

— Adică da, o să concertăm, natural—zisei eu revenindu-mi în fire. Perspectiva aceasta, mai îndepărtată avu darul să mă liniştească. Mi-am zis în mine, c'am să aflu eu o portiţă să ies onorabil din vizuina în care intrasem cu minciuna legată de gât.

Ce să spun? De unde la început, îmi plăcea aşa ca o fetiţă mai deosebită, când m'am despărţit de ea, eram îndrăgostit în lege.—Ei, dar de atunci din acea zi blestemată, a început şi calvarul meu. Natural că numai calvar îl pot numi. Auzi? Trei luni zi de zi, să alergi după o fată, fiindcă o iubeşti nebuneşte. Asta în fond n'ar fi nimic, deoarece bărbatul deaceea e bărbat, ca să fugă el după femee, iar nu femeea după el. Dar ca să fugi de pomană şi să se termine cum s'a terminat, după ce uzasem de cele mai năstrupnice tertipuri pentru a mă încânta într'o relativă rămânere pe „poziţii"!

Ei, dă-l încolo de ghinion.

Totul a pornit de acolo că Mia, oridecâteori ne întâlneam, nu-mi vorbea decât de violoncel, de compozitorii clasici, etc. etc. Bineînţeles, deoarece pornisem pe drumul minciunii, îi ţineam isonul. Am căutat pe la librării o istorie a muzicii. M'am ocupat să mă documentez asupra vieţii cutărui şi cutărui componist renumit; însfârşit, aveam aerul de adevărat muzicant, fără a fi pus cândva în viaţa mea mâna pe vreun instrument. Nu că-s afon, însă mi-a plăcut muzica pe plăci de patefon, la cinema sau la serate. Incolo disting notele în două clase. O serie de note se pune în catalog şi altă serie de note pe portative. La atâta se reducea până acum trei luni, cunoştinţele mele muzicale.

Să ferească Sfântul pe cei ce iubesc. Iţi fac o concesie ţie, dragă amice, că mai amintesc de acest episod din viaţa mea. Nici nu-ţi închipui la câte subterfugii n'am recurs, câte motive n'am invocat, numai ca să dezertez onorabil dela îndatorirea de-a veni în casă la Mia sau să evit de a mă afla sub vreun acoperiş cu ea. Ar fi fost în stare din perete să fabrice violoncel şi să mi-l întindă să-i cânt.

Din nefericire, în aceste trei luni numai două lucruri n'am învăţat. Cum se ţine violoncelul şi cum se cântă. Incolo? Ehe! Ştiu orice priveşte muzica. Doar ce făceam acasă până a mă duce la întâlnire cu Mia? Invăţam teorie; învăţam istoria muzicii, copiam partituri. Când mă întâlneam cu Mia, eu începeam ca omul:

— Te iubesc, te sărut.

Ea:

— E divină...

— Cine-i de vină, dragă?

— Nu fi prost. Elegia de Massenet pe care am încercat-o acasă, ea-i divină.

— Desigur, desigur, foarte drăguţă, ca de obicei.

— Cine?

— Tu! Adică, nu... Elegia ceea, cum ai spus tu c'o chiamă...

— Hai la mine, dragă, să cântăm împreună, am împrumutat un violoncel. Hai, zău...

— Crede... Nu zău, nu pot. Uite vezi, azi dimineaţă dacă mă invitai, veneam. Acum sunt ocupat. Dar las'o incolo de muzică, hai cu mine să ne plimbăm. Te iubesc... Te...

— Am auzit aseară la radio, „Simfonia neisprăvită". Am plâns cu toţii. Inchipue-ţi, ce sbucium sufletesc la Schubert.

— Da, desigur... La voi toţi în familie sunt nebuni după muzică.

— Nu dragă, Schubert e compozitorul care a scris „Simfonia neisprăvită".

— Da? Adică pardon, bineînţeles că ştiu asta, era şi surd săracul.

— Ha-ha-ha! Beethoven, poate.

Incurcam socotelile. Şi doar în dimineaţa aceea cetisem ceva despre defecţiunea auditivă a lui Beethoven. Dar, ştii, ghinionul mă păştea.

Uite aşa am dus o trei luni de zile. Eu mă îndrăgostisem în aşa hal de dânsa, încât credeam că nutreşte aceleaşi sentimente faţă de mine. Bineînţeles că acel blestemat violoncel era veşnic pe limba noastră. „Ce-ai mai cântat?" „Am cântat cutare, etc. etc.

Slăbeam pe zi ce trece, nu respectam orele de masă acasă, îmi pierise pofta de mâncare şi somnul. Barem dacă s'ar fi schimbat ceva din relaţiile noastre. Vorbeam numai şi numai despre muzică, despre afurisitul acela de violoncel.

Abia după cele ce s'au întâmplat, m'am lămurit că Mia a observat mai de mult, faptul că eu habar n'am de muzică şi de violoncel.

Trecuseră cam vreo trei zile fără s'o fi întâlnit prin oraş pe Mia. Natural, eram mai mult pe jăratic, deoarece luasem hotărîrea, fie ce-o fi, să-i spun că toată chestia cu violoncelul a fost o pură minciună. De fapt, voiam să-i mărturisesc că nici nu ştiam bine cum e violoncelul. Credeam doar că e un instrument mare, de forma vioarei. Zic, credeam, fiindcă să vezi ce mi s'a întâmplat.

Cum îţi spuneam, disperasem după trei zile de alergătură în vânt. Miercuri dimineaţă, azi e Sâmbătă, ieşind pe stradă pela 10 ca să-mi cumpăr o carte postală, mă întâlnesc cu Puica Meteşan, care mă rugă insistent s'o vizitez mai spre seară.

Fără a bănui gând ascuns, zis şi făcut. La 7 seara eram la Puica. După un scurt interval veniră încă vreo două fete, printre care... ei, cine crezi tu?... Mia, dragul meu.

Am crezut că mă înăduş. Mi-am aruncat ochii disperat pe pereţi. Mi-a venit să râd şi m'am liniştit întrucâtva. Puica n'avea violoncel nicăieri. Ce era să ştie ea, să cânte la violoncel?

Puteam fi pe pace.

Zece, douăzeci de minute de conversaţie trecură aproape neobservate. Când credeam că am scăpat, apăru omul din curte, în uşă:

— Duduie Puica, am adus...— şi făcu cu ochiul spre mine.

Eu, neam, dăi cu vorba înainte. Credeam că au ei chestiuni de-ale lor.

Numai ce văd intrând pe uşă omul de care-ţi spusei, târînd după el cogeamite instrument muzical.

Violoncelul.

Când l-am văzut înalt cât uşa, să cad din picioare, nu alta. Instrument mare, cu arcuş, formatul vioarei— exact cum scrie la carte.

Neculaie îl răzimă de perete şi ieşi.

— Te rog, Gicule, cântă-ne ceva!—mă'mbie pe ton mieros Mia.

— Te rugăm, te rugăm!—îngânară toate într'un singur glas.

— N'am dispoziţie... Mă doare mâna dreaptă,.. trebue să plec acasă... Stai că vreau să-ţi mărturisesc ceva, Mia!—îmi veni subit ideea să-i desvălui minciuna mea.

— Gicule, ori cânţi, ori s'a terminat între noi.

Pus în faţa acestei alternative, îmi făcui o cruce cu limba în gură şi mă apropiai grăbit de instrument. Fie ce-o fi, îmi zisei. Rup neobservat o coardă şi-am terminat-o. Luai arcuşul, începând să încerc pe furiş, tăria coardelor. Ce să le rup, că erau groase ca frânghiile de rufe. Mă învârtii în jurul lui, însfârşit mă aşezai într'o închipuită poziţie, prinzând să dau cu arcuşul pe coarde, ştii ca şi cum aş fi căutat tonul.

In acest moment un formidabil râs izbucni la spatele meu. Fetele,—se mai înmulţiseră nu ştiu de unde, apoi mama gazdei,—se tăvăleau pe divan şi scaune de râs. Eu, desigur contrariat, dar nevrând să mă dau bătut şi fără să fi înţeles rostul hohotului de râs, încercam de zor să hârcâi cu arcuşul pe coardele care mugeau a rău.

— La ce cânţi tu, Gicule?—întrebă printre lacrimi Puica.

— Cum la ce? La asta... la violoncel.

— Păi, ăsta-i bas, nu-i violoncel.

Am scăpat arcuşul din mână şi cred că aş fi intrat în pământ de ruşine. Abia atunci mă lămuream că şi violoncelul e un instrument mai mare ca vioara, însă cu mult mai mic decât basul. Eu nici măcar acest lucru nu-l ştiusem până atunci!... Ce să zic? mi-am luat pălăria şi-am fugit pe uşă, lăsând în urmă hohote de râs.

Asta a fost Miercuri. Acum e Sâmbătă. N'am ieşit o minută pe poartă. Azi i-am spus unchiului meu, la care stau precum ţi-am scris mai sus, că mâne dimineaţă voi pleca acasă, deoarece am nişte examene de preparat pentru seziunea de toamnă. Inainte de plecare mi-am adus aminte că iubirea pentru Mia m'a sustras dela cele mai elementare obligaţii faţă de un amic bun ca tine. De asta, vezi, deşi cu multă întârziere, am pus mâna pe condei şi ţi-am scris. Acum bine că s'a sfârşit într'un fel.

Ţi-am povestit totul din fir în păr, ca să-mi justific întrucâtva tăcerea mea de până acum. Vezi ce face o minciună? Ei dă-l încolo de ghinion.

Al tău amic,
Gicu Carţ

p. conf. **D. Dumitriu-Negruş**

VERSURI

Iarnă

Pe crengi de promoroacă sclipesc mărgăritare...
Ard rugurile iernii cu funigei de ger.
Pe zaua depărtării heraldic aur pare
Un rotocol de flăcări, înmărmurit în cer.

Ca dintr'o vrajă creşte poiana de cristal.
Cu clinchete de ghiaţă se'nfăşur melodii
Şi'n unduiri depline de sunete mlădii
Se-apropie coclauri albaştri, val de val.

De taină este plină tăria preacurată
Căci linişte-i aduce aerianul clopot...
Ni-i sufletul prin nouri o punte suspendată,
Cu spaţiul fără margini urzind un singur şopot.

Simion Pribeagu

Noapte

E noapte pe dealuri,
E noapte pe văi...
Trec umbrele, valuri,
Trec umbrele, căi.

S'aude în mirişti
Strigând pitpalacul
Şi tremură'n linişti,
Cu stelele, lacul.

Iţi spune aleanul
O doină străveche
Şi îreamătă lanul
Cu flori la ureche.

S'aude la stână
Un bucium stingher,
Şi glia se'ngână
Cu pacea din cer.

Dorm satele... Luna
Veghează'n azur;
E stînsă furtuna
In sufletul dur.

Doar apa fântânii
Tot creşte mereu,
In clocotul pânii
Ca'n vis, Dumnezeu.

Un înger împarte
Nădejdii lumină...
Şi-un clopot, departe,
La schit, se închină.

A. G. Delafântânele

Inchinare

Cerul tău cu zarea mea
Nu se-aseamănă de loc:
Cerul tău e peruzea...
Zarea mea, de foc.

Pară'n luncii tremurări,
Ceară'n gânduri de scântei,
Vijelii de'nvolburări
Pe suiş de stei.

Unda gândului domol —
Ochiu de mare liniştit —
Ţi-i oglindă şi simbol:
Vis desăvârşit.

Ce destin de iad vecin
A desfăşurat pe mal
Lângă valul tău senin,
Sbuciumat dedal?

. . . . . .

Deşi piatră de calvar
Am urcat făr'de răgaz,
Drumul către ceru-ţi azi
L-aş începe iar...

Floare ascunsă

Un searbăd câmp acoperit de mărăcini...
Căldura se străvede'n pâlpâire
Cum flăcărează printre cenuşiii spini
Şi nicăieri o urmă de umbrire.

Dece-ai pornit pe drumul greu să rătăceşti,
Prin aer plin de ură, prin amiază,
Sub fulgerul nemărginirilor cereşti,
Pe glia care aprig scânteează?

Cu ochi înfiguraţi te-apuci să cercetezi
Imprejurimile pe rând, când, iată...
O casă fumurie ce deabia o vezi,
Departe sol de pace se arată.

Iuţeşte-ţi pasul, călător nesăbuit!
Tu vei găsi acolo o ruină
Cu zidul sfărâmat, de focuri înnegrit,
Şi taină de înfiorare plină.

Şi dacă vei mai vrea atunci să stai
Printre acele lespezi risipite,
De-o floare, candelă sfioasă, ai să dai,
De veghe pe altare părăsite...

Teofil Mareş

Gheorghiță

Cu un licăr viu de lumină în ochi, Irina scruta depărtările. Înaltă, ușoară, cu obrazul gingaș ca floarea de măcieș, așa cum își potrivea buclele blonde, cu legănări lenețe de crin, părea întruchiparea feiei în care dorm toate basmele stepelor. Întinse mâna spre zări, vrând să le mângâie geana și să caute vraja tainițelor zăvorite în suflet. Imaginile dragostei spre care călătorea cu gândul, dănțuiau în joc sprințar, cu tremur lăuntric.

I s'a părut oare? I-a zâmbit conștiința în semn distinct de vorbă? Sau i-a vibrat sufletul în pragul înserării? Nici ea nu știe, atât de învolburată e de gânduri. Azi i-a scris Gheorghiță că va veni, și-l așteaptă.

Suna frunza merilor și începuse să se vaere nucul scorburos. Făceau mătănii smerit florile soarelui, fâlfâiau grăbite stoluri de rândunele. Sus în tăriile senine se dădea o luptă între puteri nevăzute. Era o încordare asemeni luptei ce se dă mărunt și tainic în orice suflet de om. Cerul își pierduse adâncimea înfiorător de albastră.

Pe deal soarele apune în pâclă de aur. Irina s'a ridicat pe vârful picioarelor să-și lărgească zările. De departe... din spre sprânceana păudrii venea Gheorghiță, Zâmbi, iar surâsul o transfigurase magic, undeva departe, îndărăt în timp sau înainte în timp. Păli, își îndulci liniile într'o blândețe suavă ca și florile de răsărită cu gâturile răsucite după lumina caldă a amurgului.

Și Gheorghiță așa cum venea din pădurea bătrână, topindu-și privirile în purpura asfințitului, părea un puiu de sălbătăciune îndrăgit de lumină, cu cât s'apropia cu pușca'n spate și cu figura dârză, semăna cu un haiduc de odinioară, trăit în vânt și soare, care-și rătăcea vigoarea tinereții pe cărările neumblate ale codrilor. Era omul pe care l-a visat și l-a așteptat să apară din neguri — un om în care crestase tot ce-au fost în stare timpurile și drumurile, locurile și vânturile; cu o voință de neclintit, fermă și hotărită, așa cum o poate da numai țarina. L-a cunoscut în fuga pământului și i-a părut în acelaș timp frumos, trist și vesel, ca o viziune largă a vieții, oglindită în toată făptura lui: în ochii în care jucau râsete stranii, în glasul care mângâie și sfâșie. Plămădiți din frământări și din dureri neînțelese au fost ursiți să se iubească; căci pe amândoi tristețile i-au legat de oameni și de locuri.

Râmase gândindu-se la o mie de întrebări fără răspuns și la o mie de mâhniri fără alinare. Pentru unii viața-i joacă ușoară'n văzduhuri, pentru alții o împleticire fără istov într'o veșnică noapte ori o îndărătnică luptă de lumină, soare și bucurie. Poate că iubirea e pricina tuturor sbuciumărilor omului și a tuturor fericirilor? Totuși nu l-a putut mulțumi pe Gheorghiță decât uneori și atunci câteva clipe. Decâteori se întâmpla să fie alături de ea, era totuși pierdut în zări depărtate. Odinioară a crezut că în taine iubirii se ascundea tot cerul și pământul! Dar, toate sbuciumările lui Gheorghiță nu s'au potolit până ce n'a câștigat o credință nouă — într'o lume nouă, numai a lui; în timp ce ea, cu buzele scăldate în zâmbete, a simțit neîncetat sărutarea fericirii fierbinte, ce-i umplea ființa întreagă, mai puternică decât bucuria vieții și mai dureroasă decât suferințele morții. Nici ea nu trăia pentru dânsa. Treceau amândoi prin viață—purtătorii unor porunci care le mistuia tinerețea. El își ducea credința singuratic pe drumurile lui de rătăcitor. Așa cum l-a întâlnit veșnic pribeag, îl vede și acum venind spre ea.

S'a ridicat mlădioasă și argintoasă ca mlădița de alun: „Când ai venit?"—Intrebarea copilei a susurat în șoaptă ușoară ca foșnetul frunzelor ce ascund înălțimea și tăria.

„Am venit să colind pădurea mea și să te văd". Flacăra din sufletul lui Gheorghiță se muia cu verdele câmpului, cu albastrul, care părea un ochiu al infinitului. In cinstea lor și petalele ușoare se scuturau ca la nunțile din povești.

Irina aștepta din clipă în clipă să se întâmple o minune. Insfârșit, după o tăcere apăsătoare, îi vorbi un glas rece și strein. „Ce-ai mai făcut? Am simțit o dorință arzătoare să vin să te văd". Irina se cutremură în fața întrebării, parcă ar fi fost chiar minunea așteptată: „Și eu te-am dorit și te-am căutat cu sufletul și cu gândul"—Glasul ei cu undulări aspre ca un cântec sălbatec îi tremura în suflet. Ochii lui îi urmăreau buzele umede, minunat arcuite. Când Irina tăcu, Gheorghiță se sgudui, ca și cum i s'ar fi rupt ceva în inimă. Îi întâlni privirile și găsi în afundul lor jucăuș, deslegarea întrebărilor ce-i fremătau inima, iar ea cu glasul mai dulce și cu privirea rugătoare, întrebă:

„Ți-a fost dor de mine, spune drept?" Scânteierea ochilor limpezi avea aprinderi fosforescente.

„Am știut că ai să vii, toate clipele ți le-am jertfit ție, te-am simțit în mine și'n toată lumea din prejur.

O bucată albastră de cer și un fulg albastru de nor se topi în adâncuri și 'n sborul săgetat al rândunelelor. O fâșie de aur tremura pieziș, despărțind-o de Gheorghiță ca un val vrăjit. In inimile lor tremura același gând. Paienjenișul de lumină dintre ei râdea și-și oglindea râsul parcă numai în obrajii Irinei. Luminat de snopul aprins, Gheorghiță se ridică, Irina se apropie de el și o putere tainică îi ademenea învolburându-i.

„Mi-ești dragă, Irino! O privea și se vedea în ochii ei ca'n luciul apelor.

Ridică brațul, parcă ar fi dorit să-i strângă mâinile și deodată îi cuprinse mijlocul. O sărută prelung, dorind să-i soarbă sufletul. „Nu ne vom despărți niciodată! Dacă vrei tu, vei fi a mea până dincolo

de moarte. Ești cea mai înțeleaptă și cea mai frumoasă dintre toate fetele pe care le-am cunoscut vreodată! Irina mea.

Buzele li s'au împreunat sub lumina aureolată a sufletului lor; doar pânza de soare avea melancolie de amurg cu sclipiri amăgitoare.

Toată grădina era plină de gândurile lor și izvorul se bucura clipotind argintiu, Fiecare se regăsea în ochii și'n sufletul celuilalt, întruchipând întreaga lume. Aveau impresia că inima li se topea încet răspândind în jurul lor fiori de dragoste, pe care voiau să-i vestească cerului și pământului.

Irina era toată a lui, ar fi făcut pentru el din carne rug și din dragoste flăcări, căci dragostele profunde nu au sfârșit. Văpaia ardea mai albă în sufletul lui Gheorghiță, mistuindu-i trecutul și zămislindu-i viitorul, dar ochii îi erau înouraţi și glasul lui avea susurul unui psalm elegiac. Viitorul i se părea zăvorît ca o poartă de fier, în care bătea zădarnic. O linie dreaptă a râvnit în viața lui. In zadar. Intre inima și viața lui era un zid dinaintea căruia toate suferințele lor se frângeau neputincioase.

„Am venit ca o furtună în viața ta, Irino, și i-am furat seninul! N'am dreptul să te iau cu mine. Drumul tău e drept și sufletul tău nu cunoaște zăgazul întrebărilor. Drumul vieții mele e plin de răscruci și m'am întors înapoi și nici înapoi n'am mai cunoscut calea pe care am mers".

O clipă doar i-a părut că tot universul se preface deodată în neant, lăsându-l numai pe el și pe ea; dar sufletul îi răscolea alte probleme, mereu altele: „Niciodată n'am să pricep exact ce se numește fericire, așa de mult se schimbă aspectul ei după om și clipă. E o stare fluidă din care nu se poate lua nimic, la care nu se mai poate adăuga nimic. Fericire e atât timp cât e nostalgie, așteptare, iluzie. E ciudată această dualitate în om, pe de o parte setea de a ieși din tine — de a iubi uitându-te pe tine, pe de altă parte—rezistența contra oricărui fapt, care te-ar anula, trecându-te dincolo. Aștepți un om, o bucurie și când se ivește, rămâi tot în tine și numai în tine."

Gura Irinei zâmbea, dar ochii îi plângeau. „Am venit să fug de pustiu. Lumea cea adevărată e pentru mine aici! Golul cerului nu-i gol, până și un nor e mereu altceva, altfel mereu. Am să mă întorc să te iau să colindăm prin lume, prin viață. Crezi"?

„Cred, răspunse ea, privindu-l în ochi. Mi-ai dat o clipă mai puternică decât o existență și dacă viața omului e înăuntru, în suflet, tu nu vei muri niciodată".

Ochii ei nu vedeau nici cerul de deasupra și nici cerul din ochii lui, unde albastrul se confunda cu adâncul...

Nici vântul nu se mai aude, a rămas undeva departe cu clipotul șipotelor, cu tremurul frunzelor. Irina se simțea departe, urcând marginea lumii. Aurul din văzduh s'a topit, a rămas numai argintul pe apele somnoroase.

Tatiana Gălușcă

44

Toamnă 'n suflet

Priviți cum frunzele se scutur
Și streșinile triste plâng;
Cum nu mai sboară nici un flutur
Și visurile cum se stîng
In cripta liniștii eterne,
Ca un prohod pe-o amintire;
Cum zarea negura și-o cerne
Pe-a noastre grele cimitire.

Priviți! Frânturi de nouri curg
In valuri jalnice de ploaie...
Coboară anii în amurg
Și creanga clipelor se 'ndoaie
Sub greutatea înserării
Nădejdilor ce se distramă,
In largul sur al depărtării,
Cu ape grele de aramă.

Priviți! Iubirea noastră moare
Și gândurile noastre gem;
Cântarea florilor ne doare
Și bucurii nu mai avem.
Un ultim freamăt... Spre podgorii
S'aude-un clopot la un schit...
Ne apasă vremile și norii
Și visurile ne-au murit.

A. G. Delafântânele

44

Un concurs

Locomotiva țipă desperat și se opri c'o smuncitură, ca în fața unei primejdii. Elevul Gheorghe Priponeanu tresări din amorțeala necazului în care se cufundase. Se ridică plictisit și, cu fața boțită de un gând amar, se îndreptă spre ușa vagonului. In timp ce lumea se strecura prin ușa dinspre gară, tânărul se coborî prin partea opusă. Trenul i se păru uricios și mai afumat. Ferestrele erau goale. Aștepta să plece. Cu o încordare de vită uriașă, locomotiva pufăi scurt și'n ciuda celui coborît, trenul se ascunse. In acea clipă îl cuprinse o ură, că trenul prea repede îl adusese, prea în grabă l-a lăsat.

Din spatele gării țâșneau automobile și se îndemnau birjarii spre oraș. In fața gării, peste linia ferată, câteva case singuratice. Rămase pe loc nehotărît. Ce să facă? Să plece în oraș? Dar îl cunoaște puțin și în treacăt. Acum o săptămână când l-a cercetat împreună cu prietenul său, orașul era mai cunoscut, mai aproape, mai senin ; de astădată e mai strein, mai întunecat și aproape dușmănos.

Instinctiv își pipăi buzunarul hainei, pe deasupra: câțiva lei—doi sau trei.

Zi de sfârșit de Septemvrie. Nu trecuse mult dela amiazi, că seara se și vestea grăbită. Cerul mohorît aducea a ochi împaienjeniți de bețiv înfuriat. Frigul era umed de trezea răutatea trupului și-o svârcolea ca pe un vierme rozător la os.

Priponeanu își strânse paltonașul șters și rărit, pornind spre drumul ce se strecoară peste linia ferată, iese din oraș și duce departe spre casă. Ajunse, ocoli cu capul plecat și nu se gândi nici la lungimea drumului, nici că-l va prinde noaptea pe drum.

Când se ascunse și cea din urmă căsuță dela marginea orașului, își aminti că nu-și luase barem vreun covrig pentru drum. Nu simțea însă, mușcăturile foamei ; pofta îi pierise de ieri cu totul, când fusese dat afară dela examenul de intrare în internat. Scutură din cap, ca și cum ar fi vrut să alunge o muscă supărătoare. Privirea i se lăsă în jos, pleoapele i se întinseră dureros, iar fața i se întunecă, asemeni unei camere luminoase, când soarele dă după un nor întunecat.

Inainte i se așternu, deodată, până'n fundul zării, dunga surie a drumului.

Semănăturile verzi, ce-i râdeau acum o săptămână, azi i se par mai întunecate, mai sfâșiate de izbucnirea țărânii negricioase. Firicelele de grâu, abia răsărite din pământ ca niște vârfuri de ace ascuțite, se strecoară și se feresc de bolovanii mari și lucioși. Porumbul netăiat stă țeapăn, amorțit și el de vremea ce trecuse pentru dânsul. Tresare doar din când în când, scurt și înfiorător, ca o pasăre în agonie.

Pe nesimțite un gând i se înșurubă în minte. Se întoarce acasă învins,—învins în mod stupid. Va trebui să-și puie frâu gândului tiran, care-l mână mai departe; va trebui să rămână funcționar la judecătorie, sau în altă parte, o viață, așa după cum dorește tatăl său. Va adăuga vreo clasă, la cele 4 clase gimnaziale, făcute în provincie? Dar tatălui lui, ce să-i spună? Să-i spună că a fost scos dela examen în chip rușinos?

Se opri, căci aerul i se înnodase în gât. Simți nevoia să plângă, să răcnească... Sclifosi înăbușit, dar, văzând doi drumeți, deschise gura încreștită de durere și sorbi adânc aer mult și rece.

Drumul ajuns pe culmea dealului, se lăsă și se așternu și mai lung. Dinspre răsărit, cerul se cătrănea odată cu căderea serii. Și nicio căruță! Toate vin din față. Și satul cel mai apropiat e încă departe... Dar până acasă!

Stăpânit de o stare sufletească necunoscută, de o teamă pentru viitor, înspăimântat de faptul că-și ruinase unicul drum spre lumină, îl cuprinse un necaz împotriva propriei lui fapturi, o părere de rău sfâșietoare: nu știuse că'n el sălășluește un vrăjmaș, ascuns în adânc, care poate să-i ia cârma din mână și să-l nenorocească. Cum de nu s'a putut stăpâni? De ce-a râs ca un smintit? Pentrucă lunganul necunoscut și cu dinții știrbi, a spus o mascara? Și apoi, numai pentru un râs, să-l nenorocească?

Poate i s'a împlinit blestemul aruncat de tata, că «cine n'ascultă de părinți, nu se duce departe».

In seara, din ajunul plecării, tatăl său i-a vorbit la început domol, blând, apoi s'a răstit la el.

—„Măi băiete, ai sfârșit acum școala, ai patru clase și ești și cel mai mare la noi, rămâi tu la judecătorie, mi-a spus judecătorul, că te ia cu pieptul deschis. Ia te uită la fiul apărătorului, că a și intrat la Pretură. Și unde mă pun eu cu apărătorul ; el boier și eu, țăran. Da' tu vrei să te duci și să te duci... Cu ce-ai să 'nveți? Și câți ani încă să'nveți! Crezi că pe tine te-așteaptă cineva? Prietenul ista al tău umblă el pela școli, că el, de, are ajutor dela un bogataș. Da' cine l-a ajutat, dacă nu moșu-său? Ai tu vr'un moș, să te-ajute și pe tine? Pe tine nu te cunoaște nimeni. Tu te bizui pe capul tău. Dar câți mai cu cap decât tine, nu sunt! Eu te-am învățat cât am putut. Iar tu, cu ajutorul lui Dumnezeu, îți vei învăța copiii tăi mai bine și mai mult. Iată că ești și goluț și așa, te-ai mai înțoli. Tu te iai după prietenul tău, căruia nu-i pasă nici de părinți, nici de Dumnezeu. Eu, dela 10 ani, am ținut-o pe mama, oloagă de picioare. Am slujit la boieri de mic și am ajuns gospodar, dacă am avut frică de părinți și de Dumnezeu. Să fi avut eu școala ta! E—he! Unde eram eu! Da' tu să te dai a pierde?"

Și când Gheorghe răspunse că vrea să se ducă și să încerce norocul, ochii tată-său se tulburară, iar fața i se înăspri.

„Du-te și fă-te ministru, iar frații tăi vor fi slugi la streini... Mie îmi va purta Dumnezeu de grijă. Cel care n'ascultă de părinți, n'ajunge departe."

Depe cuptor mai răsună și glasul mâniat al mamei:

— „De când te-ai împrietenit cu nebunul notarului, de-atunci te-ai stricat și ți-au venit gărgăunii în cap, să te duci și să te duci".

A doua zi, dimineața, când își lua ramas bun, tatăsău, cu sufletul mai îndoplecat, ca în ajun, îi spuse să meargă sănătos, să-i ajute Dumnezeu, dar să se păzească,

că multe răutăţi sunt pe la oraş. Îi aminti că el, de mic, a trăit printre răi, printre tâlhari, dar cu credinţa în Dumnezeu, a scăpat de toate.

— „Du-te, că nouă ne-a purta Cel de Sus grija. Poate nu ne-om pierde chiar."

Sufletul băiatului era neliniştit înduioşat, de tot, iar când ieşi pe poartă şi zări în urmă pe tată-său clătinând din cap, parcă ceva topit i se strecură şi-i fripse inima.

La câţiva paşi mai departe, îl aştepta prietenul său, fiul notarului. Prietenul acesta, când îl zări, fu cuprins de un acces de bucurie nestăpânită. iar mânile-i fluturară şi şi se spălară nervos în aer, cuprinse şi ele de acelaş fior. Amândoi apoi, sburară, nu porniră la drum.

Priponeanu înceteni din mers, simţind că paşii au luat tactul gândurilor. Îşi lungi privirile tremurătoare de-a lungul drumului ce urca din nou, şi picioarele îi şoptiră că lăsătura drumului fusese prea lungă. Şi niciun om! La apus, un roşu supărător se încrunta din ce în ce mai tare. Iată şi fântâna singuratică, cu cumpâna noduroasă şi adusă din şale, lângă care au poposit atuuci, când îşi luau sborul spre oraşul cel mare, spre capitala ademenitoare a provinciei! Este singura amintire concretă, materială, din acea călătorie, scăldată de atâta senin, de atâta lumină. Incolo drumul a alunecat, s'a strecurat pe sub picioare, cum scapătă o noapte de vară din mâna a doi îndrăgostiţi. Chiar şi oraşul,—noroiosul oraş judeţean,—cu gara şi trenul supărător de astăzi, era cu totul altfel, acum câteva zile. Au cutreierat oraşul în grabă şi s'au şi grăbi spre gară. Intunecase, când s'au urcat în trenul cu ferestrele luminate, ce avea să-i asvârlă, în zorii zilei, în oraşul—lumină, în oraşul făgăduinţii. Priponeanu simţind că au pornit săltă de bucurie: acum era în stăpânirea trenului, în drum spre ţintă şi nicio putere nu-l mai putea întoarce.

Se aşeză liniştit, într'un colţ, lângă prietenul ce nu-şi găsea astâmpăr, şi dădu frâu închipuirii. Se văzu în liceul cu treptele de marmoră; cum reuşeşte a doua zi la concurs; cum se instalează în internatul luxos ca bursier şi... adormi.

A doua zi, în revărsat de zori. Priponeanu tresări speriat, sub apăsarea greoaie a unei mâni străine. Dădu biletul şefului de tren ce stătea cu mâna întinsă. Se ridică în picioare, alături de prietenul lui. Trenul se opri. Şi deodată: gara nespus de mare şi de un sur tomnatic; iar în spatele ei, nişte cutii uriaşe şi roşii alunecau vertiginos la vale, pe o sârmă suspendată în aer. Se urcară şi ei; iar când tranvaiul se opri cu zuruituri puternice, Priponeanu simţi o gâdilitură la tălpi, de-i veni să strănute.

Prietenul îl coborî în faţa unei case, ce semăna a curte boierească. Il rugă pe Priponeanu s'aştepte în stradă în timp ce el intră pe o portiţă lăturalnică. Îşi lăsă lucrurile şi ieşi cu faţa înăcrită, de credea-i că-l certase cineva pe neaşteptate.

Îi spune că stăpânii erau plecaţi la vie de vreo câteva zile, lăsându-i vorbă, să vină numai decât la vilă de cum va sosi în oraş, căci copiii au nevoie de o mică pregătire în vederea noului an şcolar. Şi vila e la 8 Kilometri depărtare! Vestea aceasta îi amuţi pe amândoi. Ingânduraţi şi tăcuţi porniră spre şcoală.

Când palatul Liceului No. 1 le închise în faţă orizontul, Gheorghe Priponeanu avea impresia că dacă l-ar asvârli cineva în această uriaşă zidire, s'ar fi rătăcit ca într'un adevărat labirint. Gândul la examenul ce trebuia să înceapă peste vreo oră, îl făcu să se cutremure de teamă, Fără îndoială, examenul nu poate fi mai prejos decât acest copleşitor palat.

Au urcat treptele liceului, ca pe ale Mitropoliei. La intrare, o expoziţie de anunţuri. Dintre toate, unul se anunţa ironic, batjocoritor. Concursul pentru intrarea în internat, amânat peste 6 zile. S'au uitat unul la altul; au citit şi răscitit înştiinţarea, urmărind cu degetul arătător cele câteva rânduri; s'au privit din nou şi amuţiţi de nedumerire, au coborit treptele liceului.

Până la plecarea spre vie, prietenul îl-a purtat pe toate uliţele, să-i arate oraşul. Şi noul sosit face cunoştinţă cu străzi asfaltate, netede, dar care îi păreau ba prea largi şi drepte, ba prea înguste şi întortochiate. Casele cu mai multe etaje îl supărau, îi ieşeau în cale anume ca să nu poată deslusi oraşul şi să-l rătăcească pe străzi lăturalnice, printe oameni necunoscuţi. Obosiţi de hoinăreală, au intrat în grădina publică, în paienjenişul de alei. S'au aşezat pe o bancă şi-au privit florile de toamnă mândre şi nemişcătoare.

La despărţire, prietenul îi spuse: că se va întoarce cel mai târziu, peste trei zile; să doarmă la un han ieftin şi să facă economii; că de ajutat nu-l va putea ajuta nimeni; că şi el se chinue cu copiii bogătaşului numai pentru hrană şi dormit.

Priponeanu se uita cum prietenul se depărtează grăbit şi se simţi cel mai singur om din lume, în codrul de case şi oameni depe întinsul oraşului, A cutreierat străzile şi în lung şi în lat, trăind numai cu gândul că a treia zi trebuie să i se întoarcă prietenul, unicul sprijin, unica fiinţă cunoscută. Seara cădea mort de oboseală, în patul murdar ce i-l oferea hanul ascuns dela periferia oraşului. Au trecut patru zile şi prietenul nu s'a întors încă! Din nou în grădina publică, pe aceeaşi bancă obişnuită. Neavând ce face, scoase portmoneul şi numără. Degetele răscoliră monedele cu mişcări de spaimă, ochii i se holbară cumplit, iar banca se lăsă înainte, gata, gata să se răstoarne. In portmoneu rămăsese bani de drum şi doi poli pe deasupra. Il cuprinse căldura şi nu pricepea cum s'a întâmplat asta, că doar se hrănise numai cu pâne neagră, prune sau struguri.

Se ridică şi se îndreaptă spre casa bogataşului, unde trebue să revină prietenul plecat. Trece pe lângă ea repede în sus, se coboară iarăşi, dar niciun semn de viaţă. Mai întârzie, urcă din nou strada, însă pe partea cealaltă. Aceeaşi amorţeală la ferestre şi în portiţă. Ii este oarecum greu să se apropie şi să sgâlţâie de mânerul soneriei Dar un gardist, înfipt la răscrucea din apropiere, îşi aruncă privirile hotărîte, înspre el. Priponeanu simţi că-i străpunge ceva inima şi repede porni spre portiţa de metal, cu mânerul atârnat deasupra. Il atinse. Se ivi o femee curat îmbrăcată. Ii spune că boerul nu venise încă; poate mâine doar e duminecă. O salută în grabă, trase cu coada ochiului la sergentul ce s'apropia şi când nu-l despărţeau decât câţiva paşi, o rupse de fugă. Pe aceeaşi bancă din grădina publică, nefericitul băiat se prăbuşi sdrobit de singurătate şi plictiseală. Şi la gândul că nu mai

are cu ce plăti nici patul de han, că nu mai are adăpost că n'are unde să se culce, simţi o desnădejde ca şi cum i-ar fi ars casa în mijlocul iernii şi a rămas cu bulendrele în bătaia Crivăţului. Ce să facă? Unde să se ducă? Prietenul poate să nu mai vină nici mâne. Ceasul dela Mitropolie bătu trei. Seara se va furişa mai repede ca oricând. Şi examenul e abia luni!

Se ridică anevoie, se încheie la palton şi se strecură pe o alee pustie. In stânga, copaci; în dreapta. tufe mari de iasomie. Fără să-şi dea seama şi, ca gonit de cineva, năvăli între tufele pletoase. Se opri, îşi roti ochii împrejur, încercă să vadă aleea, dar nu reuşi. Deodată, un gând, ca un bulgăre de lumină, năvăli în mintea-i tulburată: la noapte va veni să doarmă aici, sub tufa deasă de iasomie.

Se scutură şi fiori de bucurie îl pătrunseră. Ieşi în vârful degetelor. Aleea îl duse spre poarta din colţul de miazăzi al grădinii. In cellalt colţ, zidul cu grilaj de fier al Liceului N, 2. Jos, sub zid, aşezat pe o piatră, stă un muscal nemişcat şi cu barba neagră. Poartă şapcă şi manta însurite de vreme. Priponeanu trecu pe lângă el şi băgă de seamă o farfurioară cu câţiva lei Era un cerşetor orb. Ochii îi luceau limpezi, poate prea limpezi, întocmai ca ochii artificiali cu care se împodobesc vulpile şi păsările împăiate.

După o colindă în nesimţire, pe la orele nouă Priponeanu trecu prin centrul grădinii, se îndreptă sp.e aleea menită pentru adăpostu-i de noapte, privi în jurul lui şi se năpusti între tufe. Se lăsă încet, pipăi locul săpat ca o covată de jur împrejurul tufei, se încolăci ca un vierme, îndesă căciula, concentră gâtul în gulerul scurt şi ros al paltonului, închise ochii—poate şi de frică şi adormi îndată.

Se trezi pe neaşteptate sau îl trezise cineva pe la spate? Deschise ochii şi rămase cu ei nemişcaţi. Albuşurile ochilor au încremenit în orbite, iar pupilele au încetat să se mai dilate. E singur sau stă cineva la spate?

Rămâne nemişcat, dar nu e singur, căci, în spate, pielea i s'a încreţit la un loc, ca la apropierea unui vârf de sabie. Ascultă. Nicio mişcare. Intunericul e atât de des, de parcă te-ai afla în fundul pământului. Nu se vede nicio umbră. Şi nicio ţipenie, de parcă demonul ar fi încremenit totul. Frica s'a ascuns în afund, ca un fior de ghiaţă şi dinţii nu mai sunt în stare să clănţăne.

In locul gândurilor ce-au îngheţat şi ele, doar urmele lor îi şoptesc abia, că el se culcase în grădina publică. Dar unde? E în mijlocul pădurii. Şi un gând urît, se furişă ca un şarpe şi-i suflă: c'a fost vrăjit şi dus în pădure de către hoţi ca să-l prade. Şi ca un ecou îndepărtat, în urechi îi răsunară vorbele tatei, care-i spuneau altădată de aşa ceva.

Dar iată că, întunericul se apropie din ce în ce mai mult, gata să-i atingă şi pupilele; gândurile se sperie, capul tresare şi simte gulerul ros al paltonului. O şuviţă de lumină: e în paltonul cu guler şi nu e în sacul cu care a fost dus în pădure, după cum îi spusese odinioară tata. Făcu un efort, dilată pleoapele, îşi ascuţi privirile şi zări abia, abia nişte umbre mari şi înalte. Sunt copaci. E în pădure...

...Un alt foşnet de porumb. Priponeanu scăpără pe loc. Se crezu în pădure deabinelea. Se gândi, poate că umblă cineva prin porumb şi vrea să-l prade.

Şi'n faţa umbrelor uriaşe, i-a răsărit întrebarea: l-au prădat? In clipa aceea simţi un nod dureros, sub coasta dreaptă, pe care se culcase de cu seară. Ar fi vrut să se întoarne, să cerceteze, dar pâcla neagră îl apăsa ca un mal de lut, vrând parcă să-l strivească.

Ca un ţiuit îndepărtat, ce-ţi răsună în urechi, îndrăzneala începea să ia fiinţă. Ochii şi capul se mişcară spre stânga cu iuţeala unui minutar. La spate, aceeiaşi beznă. Apoi, încetul cu încetul, trupul se desmorţi şi se înfioră de viaţă şi ca ars, sări iute în picioare. Roti ochii în jurul lui: nimic. Dar, din celelalte tufişuri, se îndreptau mii de suliţe.

Parcă se afla în grădina publică, unde e însă lumina? Cu apăsări de tălpi, mai mult în aer, decât pe pământ, Priponeanu dădu în alee. Nimeri poarta fără să-şi dea seama unde se află. Se ţinu strâns de zăbrele şi-i fu teamă să le lase din mâni. Işi aminti că peste drum e zidul Liceului 2. Se deslipi acum, alunecă peste stradă, atinse un zid, pipăi grilajul de sus, amănunţit, dar nu putu să-l recunoască. Singura dovadă, îi scânteie prin minte, piatra pe care stătea ieri muscalul, Se aplecă, pipăi asfaltul aspru şi mânile se izbiră de ceva tare: era piatra mântuitoare!

Deodată întunericul se rări şi recunoscu grădina publică. Se furişă înapoi, se culcă şi adormi din nou.

Se trezi de cum se lumină de ziuă.

Sări de sub tufa de iasomie, îşi frecă ochii umflaţi şi ţâşni din grădină, afară. Incepu să tremure; se simţi istovit şi-ar fi voit să se odihnească. Dar unde? Dădu într'o stradelă dosnică şi plânse, plânse până ce se spălară greutăţile depe suflet, iar golul uşurat începu să-l ardă de parcă s'ar fi topit fierea în el.

După masă, îi sosi şi prietenul. Când l-a văzut, l-a îmbrăţişat.

Induioşat de cele întâmplate, prietenul îl pofti să-şi împartă patul cu dânsul.

Somnul din noaptea ce-o petrecuse la acesta, a rămas unic în viaţa lui Priponeanu, cum rămâne şi fericirea unică, în viaţa omului.

In ziua următoare: concursul. Când s'a deschis uşa unei clase încăpătoare, pentru examenul medical, puhoiul de concurenţi năvăli ca la distribuirea premiilor. Erau elevi de-ai liceului, nou veniţi, erau mai mici, erau şi prea mari; îmbrăcămintea candidaţilor se împletea într'o împestriţătură curioasă.

Timid, Priponeanu se ascunse într'o bancă din fundul sălii. Alături de el, se aşeză, împăturindu-se în două, un lungan deşirat şi stârb. După uniformă se vedea că este elev de al liceului ca pricina, iar după lungime trebuia să fi terminat de mult.

In locul directorului, se ivi subdirectorul; locul mediculuişcolar îl ţinea un subchirurg, rutean de neamul lui—lucru ce se vedea îndată după mustăţile stufoase şi lăsate în jos.

Examenul medical începu cu cei mai mici,—cu clasa întâia. Subchirurgul cerceta exteriorul mai mult, iar subdirectorul nota ocupaţia părinţilor. Examinarea mergea fără piedici, până când ajunse la un elev, nou venit, care

își rotea ochii speriați, în toate părțile. Subdirectorul calm și cu o voce blândă îl întrebă mai întâi: ce ocupație au părinții lui, dar elevul nu răspunse; apoi crezu de cuviință să schimbe întrebarea: cu se se ocupă părinții, și primi același răspuns. Subchirurgul înfuriat și, crezând că se va apropia mai mult de înțelegerea elevului, îl întrebă: «Ce face tata acasă?" Elevul muți și mai tare. Dar iată că lunganul de lângă Priponeanu, surprins de întrebarea cu ulunecuș a subchirurgului, rosti de tare o necuviință, o mascara la adresa mamei bietului școlar. Pe dată, fundul sălii clocoti, iar lunganul știrb se rânji într'un hlizit idiot. Priponeanu simți silă, la început, dar deodată, pierzând capul și ca împins de un păcat, izbucni într'un hohot, de dârdâia banca de sub el, din încheieturi. In această învălmășeală isterică, răsbi o voce tăioasă și Priponeanu holbă ochii în fața degetului arătător a subdirectorului, îndreptat ca o armă gata să se descarce asupra lui. Urechile i se astupară, iar ochii i s'au împaienjenit și nici acum nu-și amintește cum și-a rostit numele, cum fu șters depe listă și cum, după ce i se porunci să părăsească sala, a ieșit, s'a strecurat printre băncile mișcătoare, cum și-a păstrat echilibrul pe dușumeaua ce se învârtea și oscila. Se coborî pe treptele de marmură, dar nu le văzu.

In stradă fu ajuns de prietenul lui îngrozit de nenorocirea întâmplată.

Seara, cu obloanele trase pe ochi și pe suflet, se urcă în tren și căzu în nesimțire. Se trezi când locomotiva țipă desperat și, c'o smuncitură, se opri ca în fața unei primejdii.

Acum se apropie de satul ce-i stă în drum spre casă. Iată și luminile ce se ascund după ferestrele înguste; Câinii latră că întărâtați de miros de lup. E transpirat. Picioarele se frâng, nu mai păsesc. Și până acasă, mai este încă mult. Se hotărî să îndrăznească, la cea dintâi poartă. Și întunericul îl urmărește până când îl înghite ușa primitoare a primului gospodar întâlnit în cale.

Simion Varzaru

Strofe pentru dragostea mea *)

Destăinuire

Mă 'ntrebi ades, ispititoare,
Cu braț rotund când mă cuprinzi
Și flăcări moi în ochi aprinzi,
La cine țin mai mult sub soare?

Răspunsul întrebării tale
Tu, buzelor să nu-l mai cei,
Privește-adânc în ochii mei
Cum crin îmi înflorești pe cale.

Inflorire

Deși candoarea-ți este soră
Și frumusețea ta minune,
Extaz e cald și rugăciune
Șoptită de-o lampadoforă.

In clipa când ești sărutată,
Tu n'ai oglindă să te vezi,
In alb de crin te'nvestmântezi,
Așa cum n'ai fost niciodată.

Dedicație

In nor de fum n'ai fost săpată
Și nici pe apa vorbei mici,
Ce sboară când nu știi de-aici,
N'am scris icoana-ți minunată...

Ca o lucrare măiestrită,
Pe care n'o dai nimănui,
Fugind de raza soarelui,
Te țin în inimă, iubită.

Neliniște

Când nalbă chinului te dărui
Și mângâi sbuciumul stingher,
Dece priviri nebune cer
Cu vorbe farmecul să-l nărui?

Nici funigei nu-s subțiri
Ca firul moale, nezărit
Din care suflete-au urzit
Lumina dulcii fericiri.

*) Din volumul recent apărut „Icoane de lumină".

Involburări

De fiecare stea ce moare
Peste livezile de Mai,
Câteun sărut ai spus că-mi dai,
Copila mea fermecătoare,

Şi iată, bolta înstelată,
Ca'ntr'un vârtej ameţitor
A prins deasupra florilor
Să se reverse-acuma toată.

Inseninare

Pe alburiul prund aleargă
Izvorul tânăr şi sprinţar.
Cătând la el cu gând hoinar,
Mă simt luat spre lumea largă...

De ciuda undei ce mă fură,
M'apuci cu mânile-amândouă
Şi floare rumenă de rouă
Vrăjeşte arzătoarea-mi gură.

Induioşare

Afară s'a'nnorat de ploaie...
In ochii tăi sunt lacrimi noui:
Aprinde toamna peste noi
Făclii cu palidă văpaie...

Lăsăm de-acuma pe alt an,
Cutreerări şi rătăciri,
Strângând fiorul albei firi
Pe buze roşii de mărgean.

Scânteieri

In vatră pâlpâie jăratic...
Răstrângeri rumene de foc
Aprind într'un fantastic joc
Lumini de-amurg primăvăratic.

Inaintatul anotimp
Bogat în vifor şi zăpezi.
Te face totuşi, să'ntrevezi
Şi alte veri, din timp în timp.

Alinare

In cartea basmului sunt file
Pe care nu le mai răsfoi,
Ştiute doar de amândoi,
Cu'mpovărate, sure zile...

Acorduri line, totuşi vin
Să picure din cupa lor
Balsamul amintirilor,
Şi iar le văd în alb de crin.

Troienire

Când îngheţatele troiene
Purtate până'n nalt de zări
Deslănţue cu'nviforări
Şuerătoare cantilene,

Stau şi visez atunci în casă,
Pe vraf de stihuri aplecat,
Cum se perindă minunat
Povestea noastră prea frumoasă...

Evocări

De ce mă minţi, deşărtăciune ?
Iubirea n'a murit nicicând —
Cât o mai port duios în gând,
Pe râu de Hades nu apune...

Iubirea-i sete de iubire...
Din suflet sângerat de spini
Un mugur ai să ţii în mâni,
Spre altă limpede 'nflorire.

Petru Stati

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Liana (Din jurnalul unui adolescent)

O întâlneam zilnic. Mergea încet, într'un legănat sfios, ce mă făcea s'o asemăn cu o floare gingaşă de primăvară. Avea păr castaniu, ochi verzi, verzi ca marea, obraji albi trandafirii, buze roşii, roşii. Era înaltă, potrivită, avea mijloc subţire, sâni mici şi tari, picioare de dansatoare. Era frumoasă. Avea într'însa ceva exotic, misterios. Mă fascina. Avea priviri moi, moi şi umede. Pe buze îi tremura mereu un zâmbet diafan. O chema Liana, Nume romantic, ca o melancolie uitată de vremi. Liana... plânset nelămurit din lumi orientale. Liana... Mă stăpânea. O purtam şi'n gând şi'n suflet. Liana... Mă obseda. Imi apărea la fiece pas, aşa cum o ştiam, dulce, dulce... Mă chinuia. Liana! Mi-o închipuiam blândă şi bună, suflet sensibil, poezia însăşi, întruchipată. O adoram, o divinizam. Simţeam nevoia s'o văd cât de des, să-i admir extaziat formele corpului, să-i cerşesc măcar o privire distrată. Mă înăbuşeam. Nu puteam gândi nimic, nimic. Mă urmărea pretutindeni, în fiece clipă, ziua şi noaptea. Liana, Liana!.. Imi făuream iluzii. Visam, visam...

Noapte cu lună. Mare încremenită. Undele poartă poleiu de argint. Printre valurile adormite se desprinde un contur fumuriu de luntre. In luntre stau eu, eu şi Liana. Ii şoptesc cuvinte pătimaşe de dragoste. Ea mă ascultă înfiorată. Suntem fericiţi, fericiţi...

Mă deşteptam brusc. Nu era decât vis, vis...

Imi venea câte odată, ca într'un avânt de caldă sinceritate, să mă arunc la picioarele ei, să-i implor iubirea, să-i cerşesc mila. Mă apropiam hotărît. Dar când o vedeam, curajul mi se risipea, fugeam, fugeam roşu, roşu de ruşine şi sfială.

Şi zilele treceau mereu. Chinul meu, sbuciumul meu creştea. Simţeam că dacă mai continuă, voi înnebuni. Trebuia să-i vorbesc, trebuia s'o cunosc şi...

Şi am cunoscut-o... Cum? Nici eu nu ştiu. Providenţa ne ajutase. M'am pomenit pe drum în urma ei. Mergeam tăcuţi, gândindu-ne la cine ştie ce. Eu la Liana, ea poate... Dar nu, nu prea aş fi fost fericit. Deodată, la colţ, îi căzu batista. Alergai s'o ridic. Imi mulţumi politicos. Avea un glas melodios şi dulce. Vorbea limpede şi rar. Tresăltai. Mă uitai în ochi ei. Avui impresia că privesc în infinit... Am continuat drumul alături de ea. Am vorbit, am glumit, am râs. Vorbea aşa duios, avea în glasul ei ceva atrăgător, prietenesc. Parcă mă îndemna spre mărturisire. Nu putui suporta. Ingânai sfios. Te ador, Liana!,. O gamă de triluri, un râs cristalin fu răspunsul... „Şi atâta, Doamne, ai ocolit. Nu ştiam ce să mai cred. Atâtea vorbe, atâtea gesturi, mă aşteptam acum şi la o poezie. Spune-mi dragă, spune-mi verde în faţă „îmi placi, te vreau şi atâta. Mergem la hotel, dacă n'ai cameră. Cât despre preţ, lasă că ne învoim noi".

Rămasei încremenit.

Niciun muşchiu nu se mişcă pe faţa mea. Simţeam că mă sufoc. Imi venea să ţip, să plâng, să hohotesc în neştire. Liana mea, sufletul meu, inima mea nu exista... Toate iluziile împletite cu atâta străduinţă le-am ţesut în aer?.. Visul meu n'a fost decât vis. Fericirea mea, himeră? Era posibil oare? M'am bazat pe neexistent? Am sperat în irealizabil! Pluteam ca'n negură. Capul îmi vâjâia năprasnic. Fugii. Pământul mi se învârtea subt picioare.

Cerul s'a înnourat... Marea mugeşte furioasă. Luntrea tremură temătoare. Se răstoarnă. Valurile o înghit. Nu mai există nici luntrea, nici eu, nici Liana. Am murit...

Mă opresc. Intorc încet capul. La câţiva paşi de mine stă o femee. Mă priveşte surâzând. O cunosc? Nu ştiu! E Liana? Posibil? E Liana mea? Nu! Liana mea era altfel, Liana mea era blândă şi duioasă, Liana mea era... Era... Era?!

Ovid Cernăuţeanu

Varia...

Vitrina cărţilor:

G. Tutoveanu: *Logodnica lui Vifor*, Ed. „Curentul" Bucureşti.—O poemă epică scrisă într'un vers vioiu, cu sonorităţi tradiţionaliste, care amintesc timpurile bune ale exprimării inteligibile. Indrăgitul de frumos află prilejuri de rară desfătare.

Emil Diaconescu: *Istoria Românilor*, pentru cl. VIII de liceu.—Manualul Profesorului Diaconescu e o adevărată capod'operă a genului. Expunere clară, cronologie pusă la punct, naraţiune captivantă, preocupări continui de a reliefa legăturile cauzale între evenimente, un material intuitiv bogat. Admirabil instrument pentru cunoaşterea trecutului naţional.

C. Balmuş: *Tratatul despre sublim.*—Traducere din greceşte, cu un erudit studiu introductiv. D. C. Balmuş e un asiduu propagator al frumuseţilor cuprinse în clasicismul antic, în serviciul căruia a pus competinţă serioasă, talent remarcabil şi pasiune nu demulteori întâlnită. Prin „Tratatul despre sublim" a adăugat încă o floare de preţ la cununa activităţii sale, făcând accesibilă oamenilor de gust dela noi, cea mai frumoasă lucrare de estetică literară ce ni s'a păstrat dela cei vechi.

Bibliografie

Cezar Petrescu: Nirvana (romanul lui Eminescu, vol. II).
Mircea Streinul: Itinerar cu anexe în vis (versuri).
Démètre Ionesco: Quelques miniatures trouvées dans un évangile du XVIII siècle.
Démètre Ionesco: Contribution à la recherche des influences byzantines dans la diplomatique roumaine.
I. Testiban: Episcopia Romanului.

Publicaţiuni primite:

Gândirea, Dir. Nichifor Crainic, Bucureşti.
Viaţa Românească, Dir. M. Ralea, Bucureşti.
Adevărul literar şi artistic, Prim-redactor M, Sevastos Bucureşti.
Insemnări sociologice, Dir. Traian Brăileanu, Cernăuţi.
Junimea literară, Dir. I. Nistor, Cernăuţi.
Iconar, Redactori: Liviu Rusu şi Mircea Streinul.
Gând românesc, Prim-redactor Ion Chinezu, Cluj, Cernăuţi.
Făt-Frumos, Dir. Leca Morariu, Cernăuţi.
Sfarmă Piatră, Dir. Al. Gregorian, Bucureşti.
Gândul Vremii, Dir. M. Uţă, Iaşi.
Cuvântul studenţesc, Dir. Gh. Furdui, Bucureşti.
Macedonia, Dir. Dr. Naum Nance, Bucureşti.
Tribuna Şcoalei, Dir. Ion Nisipeanu, Bucureşti.
Chemarea, Dir. Laur Preda şi M. Gr. Constantinescu, Iaşi.
Linia dreaptă, Dir. Al. Hodoş, Bucureşti.
Viaţa Basarabiei, Dir. Pan. Halippa, Chişinău.
Cele trei Crişuri, Dir. C. Bacaloglu, Oradea.
Revistă Critică, Dir. Giorge Pascu Iaşi.
Familia, Dir. I. Samarineanu, Oradea.
Arhivele Basarabiei, Redactori: Const. Tomescu şi Toma Bulat, Chişinău.
Hotarul, Arad.
Ideea Naţională, Dir. N. N. Manoilescu, Buzău.
Luminătorul, Dir. Al. Nicolescu-Duvăz, Bucureşti.
Gazeta Cărţilor, Dir. D. Munteanu-Râmnic, Ploeşti.
Luceafărul, Dir. Aurel Cosma-junior, Timişoara.
Convorbiri literare, Bucureşti.
Acţiunea Română, Dir. V. Trifu; Bucureşti.
Suflet Nou, Comloşul Mare.
Glasul studenţimii Dir. Al. Tomescu, Bălţeşti, Iaşi.
Grai Moldovenesc, Dir. A. G. Delafântânele, Iaşi.
Orientări, Dir. C. R. Crişan, Moineşti-Bacău.
Moldova Nouă, Dir. P. Smochină, Iaşi.
Frize, Braşov.
Voinţa Şcoalei, Red. Ion Hostiuc, Cernăuţi.
Azi, Redactori: Zaharia Stancu şi Petru Manoliu Bucureşti.
Timpul, Dir. Const. Cehan Racoviţă, Cernăuţi.
Fruncea, Timişoara.
Ofensiva, Dir. Alioth Caragea, Bucureşti.
Buletinul Asociaţiei Invăţătorilor, Redactori: M. Popovici şi Const. Cotruţ, Bălţi.
Glasul Tinerimii, Chişinău.
Buletinul cărţii, Ed. Cartea Românească, Bucureşti.
Frângurele, Dir. Const. Iancu, Şendriceni-Dorohoi.
Gândul Neamului, Chişinău.
Revista mea, Dir. Marta Rădulescu, Cluj.
Flori de crin, Şimleul Silvaniei.
Avântul, Dir. V. B. Taloescu. Petroşani.
Graiul Maramureşului, Sighet.
Solia. Dir. G. Arabolu, Silistra.
Oltenia Politică, Red. Dr. Mihai Albu, Craiova.
Plaiuri Săcelene, Săcele-Braşov.
Ev Nou, Dir. Roman Boca şi Florea Florescu, Bucureşti
Solia Dreptăţii, Dir. Ion V. Todea, Orăştie.
Viaţa literară, Dir. I. Valerian, Bucureşti.
Gazeta Ciucului, Dir. T. Atanasiu Gheorghieni.
Familia Noastră, Dir. V. Ţaranu, Bolgrad.

Colaboratorii acestui număr:

Gh. N. Cârţu, Ovid Cernăuţeanu, A. G. Delafântânele, Tatiana Găluşcă, Miron C. Holban, D. Iov, N. Palamaru, Petru Stati, Simion Varzaru, etc.

D-lui .....

Str. .....

Comuna (Oficiul) .....

Judeţul .....

1261 — Tipografia coocesionară: ALEXANDRU A. ŢEREK, Strada Gh. Mârzescu No. 9 — IAŞI

UNIVERSITATEA - IAŞI -
Biblioteca Universităţii Iaşi

Legătoria Bibliotecii Universităţii Iaşi

5 SEP. 1936

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY